

Translated Paper

Ecological Humanities

Ewa Domańska¹

Translated by: Abbas Ahmadvand², Shahla Lajmorak Ramechari³, Behnaz Keybakh⁴

ABSTRACT

The article defines and identifies features of the ecological humanities, understood as a symptom of the emergence of a new scientific paradigm. It focuses on ecoposthumanities—a tendency that has been developing since the late nineties within the framework of posthumanist criticism of anthropocentrism, Eurocentrism, and Western science. The article highlights the role of traditional ecological knowledge, as well as the development of biohumanities (an inclusive type of knowledge that connects human, social sciences, and life sciences) as important aspects of ecoposthumanities. The ecological humanities offer a utopian vision of meta-communities of humans and non-humans based on symbiotic relations, co-evolution, and co-dependency, and anticipate future knowledge building in terms of extended mind, distributed cognition, biocommunication, and empathy.

Keywords: ecological humanities, non-anthropocentrism, interdisciplinary research, traditional ecological knowledge, symbiotic relations, future of knowledge

1. Professor of Theory and History of Historiography, Department of History, Adam Mickiewicz University at Poznan, Poland

✉ ewa.domanska@amu.edu.pl

2. Associate Professor, Department of History and Civilization of Islamic Nations, Faculty of Theology and Religions, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

✉ a_ahmadvand@sbu.ac.ir

3. Ph.D. Department of Agroecology, Research Institute of Environmental Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

✉ arasorak9686@gmail.com

4. Ph.D. in History of Islam, Alzahra University, Tehran, Iran

✉ Behnaz64k@gmail.com

INTRODUCTION

The article will define and identify features of the ecological humanities, understood as a symptom of the emergence of a new scientific paradigm. I am particularly interested in ecoposthumanities—a tendency that has been developing since the late nineties within the framework of posthumanist criticism of anthropocentrism, Eurocentrism, and Western science. The paper will highlight the role of traditional ecological knowledges and native knowledges, as well as the development of biohumanities (an inclusive type of knowledge that connects human, social sciences, and life sciences) as important aspects of ecoposthumanities. The ecological humanities offer a utopian vision of meta-communities of humans and non-humans based on symbiotic relations, co-evolution, and co-dependency, and anticipate future knowledge productions in terms of extended mind and distributed cognition.

PURPOSE

The purpose of this article is to define and identify features of the ecological humanities, understood as a symptom of the emergence of a new scientific paradigm.

METHODOLOGY

An extensive interdisciplinary literature review was conducted, accompanied by qualitative research methods including textual analysis, deep reading, and consultations with experts. This approach allows for a comprehensive exploration of the ecological humanities, integrating diverse perspectives from various scientific and indigenous knowledge systems.

FINDINGS

The main findings of the article are:

A) **Paradigmatic Shift in Humanities:** The article highlights a significant shift towards ecological humanities, which is seen as a symptom of a broader scientific paradigm shift that integrates ecological and environmental concerns with humanistic studies.

B) **Development of Ecological Humanities:** It identifies the emergence of ecological humanities, which challenge traditional anthropocentric and Eurocentric perspectives within the humanities by incorporating posthumanist critiques of anthropocentrism and indigenous knowledges.

C) **Role of Biohumanities:** The article points to the development of biohumanities, which integrates human and social sciences with life sciences,

creating a more inclusive and interconnected type of knowledge that transcends traditional disciplinary boundaries.

D) Vision of Symbiotic Meta-communities: The ecological humanities propose a utopian vision where humans and non-humans coexist within meta-communities based on symbiotic relations, co-evolution, and co-dependency, anticipating a future of knowledge building characterized by extended mind, distributed cognition, biocommunication and empathy.

E) Integration of Indigenous Knowledge: The findings emphasize the importance of incorporating traditional ecological knowledges and indigenous perspectives, which enrich the humanities and challenge Western-centric epistemologies.

CONCLUSION

Today's humanities contribute to the creation of a holistic, inclusive, integrated, and complementary body of knowledge that merges the humanities with the natural sciences and incorporates indigenous knowledges. Additionally, the progressive developments in artificial intelligence and biocommunication are poised to fundamentally transform the field of humanities. In what may be its most revolutionary aspect, the human is not the sole author of this emerging knowledge.

NOVELTY

The article, originally published in Polish in 2013, introduces an innovative interdisciplinary framework that combines ecological, posthumanist, and biohumanistic insights, presenting a novel approach to understanding the intersections between humanistic disciplines and scientific inquiry. It proposes a radical transformation in the study of humanities by incorporating traditional ecological knowledges, non-human perspectives and an a merge with biological sciences, fundamentally challenging traditional human-centric methodologies. It is pioneering in foreseeing a holistic and integrated model of knowledge building that incorporates concepts of extended cognition and distributed mindsets, leveraging developments in various scientific fields to enrich humanistic studies.

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

Interdisciplinary Studies
in the Humanities

Volume 16
Issue 2
Spring 2024

BIBLIOGRAPHY

- Arcury, T. A., Johnson, T. P., & Scollay, S. J. (1986). Ecological worldview and environmental knowledge: The "new environmental paradigm". *The Journal of Environmental Education*, 17(4), 35-40.
- Badmington, N. (2006). Cultural studies and the posthumanities. *New cultural studies: Adventures in theory*, 260-72.
- Becker, P. (2010). The Coming of a Neurocentric Age? Neurosciences and the new biology of violence: a historian's comment. *Medicina & Storia*, 10(19-20), 101-128.
- Benezra, A., DeStefano, J., & Gordon, J. I. (2012). Anthropology of microbes. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109(17), 6378-6381.
- Berleant, A. (2016). *Aesthetics beyond the arts: New and recent essays*. Routledge.
- Braidotti, R. (2007). Feminist epistemology after postmodernism: Critiquing science, technology and globalisation. *Interdisciplinary Science Reviews*, 32(1), 65-74.
- Braidotti, R. (2009). Locating Deleuze's Eco-philosophy between Bio/Zoe-power and necropolitics. In *Deleuze and Law: Forensic Futures* (pp. 96-116). London: Palgrave Macmillan UK. 96-116.
- Callus, I., & Herbrechter, S. (2012). Introduction: Posthumanist subjectivities, or, coming after the subject.... *Subjectivity*, 5, 241-264.
- Capra, F. (1997). *The web of life: A new scientific understanding of living systems*. Anchor.
- Capra, F., Steindl-Rast, D., & Matus, T. (1991). Belonging to the Universe: Explorations on the Frontiers of Science and Spirituality.
- Coleman, D., Battiste, M., Henderson, S., Findlay, I. M., & Findlay, L. (2012). Different knowings and the Indigenous humanities. *ESC: English Studies in Canada*, 38(1), 141-159.
- Coyle, F. (2006). Posthuman geographies? Biotechnology, nature and the demise of the autonomous human subject. *Social & Cultural Geography*, 7(4), 505-523.
- Cubitt, S. (2005). *EcoMedia*. Brill.
- Descola, P. (2011). Human natures. *Quaderns de l'institut Català d'Antropologia*, (27), 11-26.
- Domańska, E. (2011). Die paradigmatische Lücke (paradigmatic gap) in den heutigen Geistes- und Sozialwissenschaften. *Jahrbuch historie*, 4(1).
- Domańska, E. (2015). Ecological humanities. *Teksty Drugie*, (1), 186-210.
- Dudgeon, R. C., & Berkes, F. (2003). Local understandings of the land: Traditional ecological knowledge and indigenous knowledge. In *Nature across cultures: Views of nature and the environment in non-Western cultures* (pp. 75-96). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Dunagan, J. F. (2010). Politics for the neurocentric age. *Journal of Futures Studies*, 15(2), 51-70.

- Eckersley, R. (1998). The death of nature and the birth of the ecological humanities. *Organization & Environment*, 11(2), 183-185.
- Fill, A., & Muhlhausler, P. (2001). *Ecolinguistics reader: Language, ecology and environment*. A&C Black.
- Foltz, R. (2003). *Islam and ecology: A bestowed trust*. Center for the Study of World Religions, Harvard Divinity School.
- Gade, A. M. (2019). *Muslim environmentalisms: Religious and social foundations*. Columbia University Press. 243-244
- Gilbert, S. F., Sapp, J., & Tauber, A. I. (2012). A symbiotic view of life: we have never been individuals. *The Quarterly review of biology*, 87(4), 325-341.
- Glavin, T. (2007). *The sixth extinction: journeys among the lost and left behind*. Macmillan.
- Hall, M. (2011). *Plants as persons: A philosophical botany*. Suny Press.
- Harvey, G. (2005). *Animism: Respecting the living world*. Columbia University Press.
- Heise, U. K. (2010). Lost dogs, last birds, and listed species: Cultures of extinction. *Configurations*, 18(1), 49-72.
- Herbrechter, S. (2013). *Posthumanism: A critical analysis*. A&C Black.
- Kirksey, S. E., & Helmreich, S. (2010). The emergence of multispecies ethnography. *Cultural anthropology*, 25(4), 545-576.
- Knickerbocker, S. (2012). *Ecopoetics: The language of nature, the nature of language*. University of Massachusetts Press.
- Latour, B. (2007). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.
- Littlefield, M. M., & Johnson, J. (2012). *The neuroscientific turn: Transdisciplinarity in the age of the brain*. University of Michigan Press.
- Mihesuah, D. A., & Wilson, A. C. (Eds.). (2004). *Indigenizing the academy: Transforming scholarship and empowering communities*. U of Nebraska Press.
- Nicholas, G. P. (2008). Native peoples and archaeology. *Encyclopedia of archaeology*, 3, 1660-1669.
- Pepper, S. C. (1942). *World hypotheses: A study in evidence* (Vol. 31). Univ of California Press.
- Pickering, A. (1993). The mangle of practice: Agency and emergence in the sociology of science. *American journal of sociology*, 99(3), 559-589.
- Pierotti, R., & Wildcat, D. (2000). Traditional ecological knowledge: the third alternative (commentary). *Ecological applications*, 10(5), 1333-1340.
- Plumwood, V. (2003). Animals and ecology: Towards a better integration.

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

Interdisciplinary Studies
in the Humanities

Volume 16
Issue 2
Spring 2024

- Richard McNeil Douglas. (2010). THE ULTIMATE PARADIGM SHIFT ENVIRONMENTALISM AS ANTITHESIS TO THE MODERN PARADIGM OF PROGRESS. *Future ethics: climate change and apocalyptic imagination*, 197.
- Rose, D. B., & Robin, L. (2004). The ecological humanities in action: An invitation. *Australian Humanities Review*, 31(2).
- Rose, D. B., Van Dooren, T., Chrulew, M., Cooke, S., Kearnes, M., & O'Gorman, E. (2012). Thinking through the environment, unsettling the humanities. *Environmental Humanities*, 1(1), 1-5.
- Rust, S., Monani, S., & Cubitt, S. (2012). *Ecocinema Theory and Practice 2* (p. 269). Taylor & Francis.
- Sharon, T. (2012). A Cartography of the Posthuman. Humanist, Non-Humanist and Mediated Perspectives on Emerging Biotechnologies. *Krisis| Journal for Contemporary Philosophy*, 32(2), 4-19.
- Skolimowski, H. (1974). Problems of rationality in biology. *Studies in the Philosophy of Biology: Reduction and Related Problems*, 205-224.
- Sodikoff, G. M. (Ed.). (2012). *The anthropology of extinction: Essays on culture and species death*. Indiana University Press.
- Tahbaz, M. (2016). Environmental challenges in today's Iran. *Iranian Studies*, 49(6), 943-961.
- Tsing, A. (2021). Arts of Inclusion, or How to Love a Mushroom. *Why Food Matters: Critical Debates in Food Studies*, 303.
- Turnbaugh, P. J., Ley, R. E., Hamady, M., Fraser-Liggett, C. M., Knight, R., & Gordon, J. I. (2007). The human microbiome project. *Nature*, 449(7164), 804-810.
- Watson, A., & Huntington, O. H. (2008). They're here—I can feel them: the epistemic spaces of Indigenous and Western Knowledges. *Social & Cultural Geography*, 9(3), 257-281.
- WEISMAN, A. (2007). THE WORLD WITHOUT US ALAN.
- Wolfe, C. (2010). What is posthumanism? Minneapolis, Minn. Univ.
- Zapf, H. (2008). Kulturökologie und Literatur. *Beiträge zu einem transdisziplinären Paradigma der Literaturwissenschaft*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.

Translated Paper

Ecological Humanities

Ewa Domańska¹

Translated by: Abbas Ahmadvand², Shahla Lajmorak Ramechari³, Behnaz Keybakh⁴

ABSTRACT

The article defines and identifies features of the ecological humanities, understood as a symptom of the emergence of a new scientific paradigm. It focuses on ecoposthumanities—a tendency that has been developing since the late nineties within the framework of posthumanist criticism of anthropocentrism, Eurocentrism, and Western science. The article highlights the role of traditional ecological knowledge, as well as the development of biohumanities (an inclusive type of knowledge that connects human, social sciences, and life sciences) as important aspects of ecoposthumanities. The ecological humanities offer a utopian vision of meta-communities of humans and non-humans based on symbiotic relations, co-evolution, and co-dependency, and anticipate future knowledge building in terms of extended mind, distributed cognition, biocommunication, and empathy.

Keywords: ecological humanities, non-anthropocentrism, interdisciplinary research, traditional ecological knowledge, symbiotic relations, future of knowledge

1. Professor of Theory and History of Historiography, Department of History, Adam Mickiewicz University at Poznan, Poland

✉ ewa.domanska@amu.edu.pl

2. Associate Professor, Department of History and Civilization of Islamic Nations, Faculty of Theology and Religions, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

✉ a_ahmadvand@sbu.ac.ir

3. Ph.D. Department of Agroecology, Research Institute of Environmental Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

✉ arasorak9686@gmail.com

4. Ph.D. in History of Islam, Alzahra University, Tehran, Iran

✉ Behnaz64k@gmail.com

INTRODUCTION

The article will define and identify features of the ecological humanities, understood as a symptom of the emergence of a new scientific paradigm. I am particularly interested in ecoposthumanities—a tendency that has been developing since the late nineties within the framework of posthumanist criticism of anthropocentrism, Eurocentrism, and Western science. The paper will highlight the role of traditional ecological knowledges and native knowledges, as well as the development of biohumanities (an inclusive type of knowledge that connects human, social sciences, and life sciences) as important aspects of ecoposthumanities. The ecological humanities offer a utopian vision of meta-communities of humans and non-humans based on symbiotic relations, co-evolution, and co-dependency, and anticipate future knowledge productions in terms of extended mind and distributed cognition.

PURPOSE

The purpose of this article is to define and identify features of the ecological humanities, understood as a symptom of the emergence of a new scientific paradigm.

METHODOLOGY

An extensive interdisciplinary literature review was conducted, accompanied by qualitative research methods including textual analysis, deep reading, and consultations with experts. This approach allows for a comprehensive exploration of the ecological humanities, integrating diverse perspectives from various scientific and indigenous knowledge systems.

FINDINGS

The main findings of the article are:

A) **Paradigmatic Shift in Humanities:** The article highlights a significant shift towards ecological humanities, which is seen as a symptom of a broader scientific paradigm shift that integrates ecological and environmental concerns with humanistic studies.

B) **Development of Ecological Humanities:** It identifies the emergence of ecological humanities, which challenge traditional anthropocentric and Eurocentric perspectives within the humanities by incorporating posthumanist critiques of anthropocentrism and indigenous knowledges.

C) **Role of Biohumanities:** The article points to the development of biohumanities, which integrates human and social sciences with life sciences,

creating a more inclusive and interconnected type of knowledge that transcends traditional disciplinary boundaries.

D) Vision of Symbiotic Meta-communities: The ecological humanities propose a utopian vision where humans and non-humans coexist within meta-communities based on symbiotic relations, co-evolution, and co-dependency, anticipating a future of knowledge building characterized by extended mind, distributed cognition, biocommunication and empathy.

E) Integration of Indigenous Knowledge: The findings emphasize the importance of incorporating traditional ecological knowledges and indigenous perspectives, which enrich the humanities and challenge Western-centric epistemologies.

CONCLUSION

Today's humanities contribute to the creation of a holistic, inclusive, integrated, and complementary body of knowledge that merges the humanities with the natural sciences and incorporates indigenous knowledges. Additionally, the progressive developments in artificial intelligence and biocommunication are poised to fundamentally transform the field of humanities. In what may be its most revolutionary aspect, the human is not the sole author of this emerging knowledge.

NOVELTY

The article, originally published in Polish in 2013, introduces an innovative interdisciplinary framework that combines ecological, posthumanist, and biohumanistic insights, presenting a novel approach to understanding the intersections between humanistic disciplines and scientific inquiry. It proposes a radical transformation in the study of humanities by incorporating traditional ecological knowledges, non-human perspectives and an a merge with biological sciences, fundamentally challenging traditional human-centric methodologies. It is pioneering in foreseeing a holistic and integrated model of knowledge building that incorporates concepts of extended cognition and distributed mindsets, leveraging developments in various scientific fields to enrich humanistic studies.

Abstract

Interdisciplinary Studies
in the Humanities

Volume 16
Issue 2
Spring 2024

BIBLIOGRAPHY

- Arcury, T. A., Johnson, T. P., & Scollay, S. J. (1986). Ecological worldview and environmental knowledge: The "new environmental paradigm". *The Journal of Environmental Education*, 17(4), 35-40.
- Badmington, N. (2006). Cultural studies and the posthumanities. *New cultural studies: Adventures in theory*, 260-72.
- Becker, P. (2010). The Coming of a Neurocentric Age? Neurosciences and the new biology of violence: a historian's comment. *Medicina & Storia*, 10(19-20), 101-128.
- Benezra, A., DeStefano, J., & Gordon, J. I. (2012). Anthropology of microbes. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109(17), 6378-6381.
- Berleant, A. (2016). *Aesthetics beyond the arts: New and recent essays*. Routledge.
- Braidotti, R. (2007). Feminist epistemology after postmodernism: Critiquing science, technology and globalisation. *Interdisciplinary Science Reviews*, 32(1), 65-74.
- Braidotti, R. (2009). Locating Deleuze's Eco-philosophy between Bio/Zoe-power and necropolitics. In *Deleuze and Law: Forensic Futures* (pp. 96-116). London: Palgrave Macmillan UK. 96-116.
- Callus, I., & Herbrechter, S. (2012). Introduction: Posthumanist subjectivities, or, coming after the subject.... *Subjectivity*, 5, 241-264.
- Capra, F. (1997). *The web of life: A new scientific understanding of living systems*. Anchor.
- Capra, F., Steindl-Rast, D., & Matus, T. (1991). Belonging to the Universe: Explorations on the Frontiers of Science and Spirituality.
- Coleman, D., Battiste, M., Henderson, S., Findlay, I. M., & Findlay, L. (2012). Different knowings and the Indigenous humanities. *ESC: English Studies in Canada*, 38(1), 141-159.
- Coyle, F. (2006). Posthuman geographies? Biotechnology, nature and the demise of the autonomous human subject. *Social & Cultural Geography*, 7(4), 505-523.
- Cubitt, S. (2005). *EcoMedia*. Brill.
- Descola, P. (2011). Human natures. *Quaderns de l'institut Català d'Antropologia*, (27), 11-26.
- Domańska, E. (2011). Die paradigmatische Lücke (paradigmatic gap) in den heutigen Geistes-und Sozialwissenschaften. *Jahrbuch historie*, 4(1).
- Domańska, E. (2015). Ecological humanities. *Teksty Drugie*, (1), 186-210.
- Dudgeon, R. C., & Berkes, F. (2003). Local understandings of the land: Traditional ecological knowledge and indigenous knowledge. In *Nature across cultures: Views of nature and the environment in non-Western cultures* (pp. 75-96). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Dunagan, J. F. (2010). Politics for the neurocentric age. *Journal of Futures Studies*, 15(2), 51-70.

- Eckersley, R. (1998). The death of nature and the birth of the ecological humanities. *Organization & Environment*, 11(2), 183-185.
- Fill, A., & Muhlhausler, P. (2001). *Ecolinguistics reader: Language, ecology and environment*. A&C Black.
- Foltz, R. (2003). *Islam and ecology: A bestowed trust*. Center for the Study of World Religions, Harvard Divinity School.
- Gade, A. M. (2019). *Muslim environmentalisms: Religious and social foundations*. Columbia University Press. 243-244
- Gilbert, S. F., Sapp, J., & Tauber, A. I. (2012). A symbiotic view of life: we have never been individuals. *The Quarterly review of biology*, 87(4), 325-341.
- Glavin, T. (2007). *The sixth extinction: journeys among the lost and left behind*. Macmillan.
- Hall, M. (2011). *Plants as persons: A philosophical botany*. Suny Press.
- Harvey, G. (2005). *Animism: Respecting the living world*. Columbia University Press.
- Heise, U. K. (2010). Lost dogs, last birds, and listed species: Cultures of extinction. *Configurations*, 18(1), 49-72.
- Herbrechter, S. (2013). *Posthumanism: A critical analysis*. A&C Black.
- Kirksey, S. E., & Helmreich, S. (2010). The emergence of multispecies ethnography. *Cultural anthropology*, 25(4), 545-576.
- Knickerbocker, S. (2012). *Ecopoetics: The language of nature, the nature of language*. University of Massachusetts Press.
- Latour, B. (2007). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.
- Littlefield, M. M., & Johnson, J. (2012). *The neuroscientific turn: Transdisciplinarity in the age of the brain*. University of Michigan Press.
- Mihesuah, D. A., & Wilson, A. C. (Eds.). (2004). *Indigenizing the academy: Transforming scholarship and empowering communities*. U of Nebraska Press.
- Nicholas, G. P. (2008). Native peoples and archaeology. *Encyclopedia of archaeology*, 3, 1660-1669.
- Pepper, S. C. (1942). *World hypotheses: A study in evidence* (Vol. 31). Univ of California Press.
- Pickering, A. (1993). The mangle of practice: Agency and emergence in the sociology of science. *American journal of sociology*, 99(3), 559-589.
- Pierotti, R., & Wildcat, D. (2000). Traditional ecological knowledge: the third alternative (commentary). *Ecological applications*, 10(5), 1333-1340.
- Plumwood, V. (2003). Animals and ecology: Towards a better integration.

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

Interdisciplinary Studies
in the Humanities

Volume 16
Issue 2
Spring 2024

- Richard McNeil Douglas. (2010). THE ULTIMATE PARADIGM SHIFT ENVIRONMENTALISM AS ANTITHESIS TO THE MODERN PARADIGM OF PROGRESS. *Future ethics: climate change and apocalyptic imagination*, 197.
- Rose, D. B., & Robin, L. (2004). The ecological humanities in action: An invitation. *Australian Humanities Review*, 31(2).
- Rose, D. B., Van Dooren, T., Chrulew, M., Cooke, S., Kearnes, M., & O’Gorman, E. (2012). Thinking through the environment, unsettling the humanities. *Environmental Humanities*, 1(1), 1-5.
- Rust, S., Monani, S., & Cubitt, S. (2012). *Ecocinema Theory and Practice 2* (p. 269). Taylor & Francis.
- Sharon, T. (2012). A Cartography of the Posthuman. Humanist, Non-Humanist and Mediated Perspectives on Emerging Biotechnologies. *Krisis| Journal for Contemporary Philosophy*, 32(2), 4-19.
- Skolimowski, H. (1974). Problems of rationality in biology. *Studies in the Philosophy of Biology: Reduction and Related Problems*, 205-224.
- Sodikoff, G. M. (Ed.). (2012). *The anthropology of extinction: Essays on culture and species death*. Indiana University Press.
- Tahbaz, M. (2016). Environmental challenges in today’s Iran. *Iranian Studies*, 49(6), 943-961.
- Tsing, A. (2021). Arts of Inclusion, or How to Love a Mushroom. *Why Food Matters: Critical Debates in Food Studies*, 303.
- Turnbaugh, P. J., Ley, R. E., Hamady, M., Fraser-Liggett, C. M., Knight, R., & Gordon, J. I. (2007). The human microbiome project. *Nature*, 449(7164), 804-810.
- Watson, A., & Huntington, O. H. (2008). They’re here—I can feel them: the epistemic spaces of Indigenous and Western Knowledges. *Social & Cultural Geography*, 9(3), 257-281.
- WEISMAN, A. (2007). THE WORLD WITHOUT US ALAN.
- Wolfe, C. (2010). What is posthumanism? Minneapolis, Minn. Univ.
- Zapf, H. (2008). Kulturökologie und Literatur. *Beiträge zu einem transdisziplinären Paradigma der Literaturwissenschaft*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.

مقاله ترجمه شده

علوم انسانی اکولوژیک

اوا دومانسکا^۱

ترجمه: عباس احمدوند^۲، شهلا لجم‌اورک رمه‌چری^۳، بهناز کبیاحی^۴

چکیده

در این مقاله ویژگی‌های علوم انسانی اکولوژیک به عنوان علامت ظهور یک پارادایم علمی جدید تعریف و شناسایی می‌شود. این مقاله بر روی پسا انسان‌گرایی اکولوژیک تمرکز دارد - گرایشی که از اواخر دهه نود در چارچوب نقد پسا انسان‌گرایانه از انسان‌محوری، اروپامحوری و علوم غربی در حال توسعه بوده است. نقش دانش‌های اکولوژیک سنتی، و نیز توسعه علوم انسانی زیستی (نوعی دانش فراگیر که علوم انسانی، اجتماعی و علوم زیستی را به هم متصل می‌کند) همچنین در این مقاله به عنوان ابعاد مهم پسا انسان‌گرایی اکولوژیک برجسته می‌شود. علوم انسانی اکولوژیک دیدگاهی آرمان‌شهری از فرا اجتماعات انسان‌ها و غیرانسان‌ها را بر اساس روابط همزیستی، تکامل مشترک و به هم وابستگی ارائه می‌دهد و ساخت دانش آینده را از نظر ذهن گسترده، شناخت توزیع شده، ارتباطات زیستی و همدلی پیش‌بینی می‌کند.

کلیدواژه‌ها: علوم انسانی اکولوژیک، غیرانسان‌محوری، پژوهش میان‌رشته‌ای، دانش اکولوژیک سنتی، روابط همزیستی، آینده دانش

1. Ewa Domanska

استاد نظریه و تاریخ تاریخ‌نگاری، دپارتمان تاریخ، دانشگاه آدام میکویچ، پوزنان لهستان

ewa.domanska@amu.edu.pl ✉

۲. دانشیار گروه تاریخ و تمدن ملل اسلامی، دانشکده الهیات و ادیان، دانشگاه شهیدبهشتی، تهران ایران (مترجم مسئول)

a_ahmadvand@sbu.ac.ir ✉

۳. دانش آموخته دکتری، گروه اکرواکوژی، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران ایران

arasorak9686@gmail.com ✉

۴. دانش آموخته دکتری، گروه تاریخ اسلام، دانشگاه الزهراء، تهران ایران

behnaz64k@gmail.com ✉

مقدمه نویسنده برای مخاطبان فارسی زبان

با افتخار اعلام می‌کنم که مقاله من با عنوان «علوم انسانی اکولوژیک»^۱ به زبان فارسی اکنون در دسترس قرار گرفته است و من در اینجا از زحمات دکتر عباس احمدوند و همکارانش در ترجمه این متن بسیار سپاسگزارم. تلاش استاد احمدوند و همکارانش برای در دسترس قرار دادن این محتوا به دانشجویان و دانشمندان در ایران، که همچون من به فراگیرتر شدن علوم انسانی اکولوژیک و توجه به رویکردهای غیرغربی علاقه‌مند هستیم، بسیار ارزشمند است. این که چرا ترجیح می‌دهم از واژه «اکولوژیک» به جای «محیط‌زیست» (علوم انسانی) استفاده کنم به این دلیل است که واژه «اکولوژیک» به من این امکان را می‌دهد که خود را از آن درکی از علوم انسانی علاقه‌مند به مسائل محیط‌زیست که ایده‌های اروپا-آمریکایی و غربی تعیین کرده‌اند، دور کنم و از سنت فکری منطقه خودم یعنی اروپای شرقی-مرکزی که به مقاومت در برابر سرکوب آزاداندیشی، برداشتهای اصالت وجودی از شرایط انسان، اهمیت دادن به ارزش‌های جهانی، تأکید مسیحیت بر اجتماع و انعطاف‌پذیری شناخته می‌شود، برای این منظور بهره ببرم. به عبارت دیگر، در رویکرد من، اکولوژی نه تنها به مطالعه علمی روابط و وابستگی‌های درونی میان ارگان‌های زنده و محیط‌زیست آنها اشاره دارد، بلکه هماهنگی و ارتباط متقابل مقدس و معنوی در جهان طبیعی را به رسمیت می‌شناسد، و همچنین به اخلاق عمل متقابل که طبیعت و همه موجودات را به عنوان هدیه‌ای ارزشمند می‌بیند، اشاره دارد. بنابراین، بر خلاف درک اکثریت، مفهوم اکولوژی برای من از مفهوم محیط‌زیست گسترده‌تر است. این واژه نمایانگر دیدگاهی گسترده و خاص از سیستمی از باورهای فرهنگی، فلسفی، سیاسی، علمی و مذهبی است (البته می‌دانم که بسیاری از دانشمندان با چنین برداشتی از اکولوژی موافق نخواهند بود).

اولین نسخه این مقاله در سخنرانی افتتاحیه دوره تابستانی دانشجویان دکتری و پژوهشگران جوان در لهستان در سال ۲۰۱۲ با عنوان «علوم انسانی اکولوژیک: در جست‌وجوی اوتوپیا» ارائه شد. در این مقاله من ادعا کردم که علوم انسانی اکولوژیک در

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۱۸۶

دوره ۱۶، شماره ۲
بهار ۱۴۰۳
پیاپی ۶۲

1. Ecological Humanities, in *Teksty Drugie* (Special Issue – English Edition) 2015, 1, pp. 186-210.

شکل‌دهی به اوتوپای آینده مشارکت دارد، و اشتیاقی درازمدت را برای احساس تعلق به جامعه‌ای که فراتر از ارتباطات صرفاً انسانی است و انسان‌ها و موجودات غیرانسانی را با هم در برمی‌گیرد، عیان می‌سازد. با این حال، آنچه من برای شرکت‌کنندگان جوان این دوره تابستانی آشکار کردم که در نسخه منتشرشده این متن نیست، این است: از خود پرسیدم (شاید کمی بعد از آن) هدف و ارزش دانشی که من ایجاد می‌کنم چیست؟ آیا ارزش تطبیق و بقا دارد؟ از آن زمان به بعد، همواره دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری خود را به چالش می‌کشم و از آنها می‌خواهم به این سؤالات پاسخ دهند: چرا می‌خواهند یک مسئله خاص تحقیقی را در پایان‌نامه‌های خود مطرح کنند؟ چرا و برای چه کسانی این مسئله مهم است؟ آیا تحقیقاتشان ارزش اجتماعی (کاربردی) دارد؟ آیا علاوه بر تبیین و نقد مشکلات معاصر، راه‌حل‌ها را نیز ارائه می‌کنند؟ همیشه باور داشته‌ام که فقط پژوهشگر نیست که مسئله تحقیق خود را انتخاب می‌کند بلکه مسئله هم او را انتخاب می‌کند.

هنگامی که این سؤالات را مطرح می‌کنم، جایگاه معرفتی من مهم است. من یک تاریخ‌دان فرارشته‌ای آینده‌پژوه هستم که به تاریخ و نظریه‌های تاریخ‌نگاری و همچنین به علوم انسانی زیست‌محیطی/اکولوژیک علاقه دارم، مخصوصاً به وابستگی‌های درونی محیط‌زیست‌گشی^۱ و نسل‌گشی^۲. من در دانشگاه آدام میکویویچ در پوزنان، لهستان^۳ مشغول به کار هستم و از سال ۲۰۰۲ به عنوان استاد مهمان، مکرراً در دانشگاه استنفورد در ایالات متحده آمریکا حضور دارم. بنابراین، مانند بسیاری از ما که در این روزها در نقاط مختلف جهان تحقیق و تدریس و زندگی می‌کنیم، در حال پل‌زدن به دانش‌های مختلف گذشته، دیدگاه‌ها، جهان‌بینی‌ها، ادیان و کیهان‌شناسی‌ها هستیم. من به عنوان یک تاریخ‌نگار از اروپای شرقی-مرکزی که به «حاشیه معرفت‌شناسی»^۴ معروف است تحت تأثیر دانش تولیدشده در دانشگاه‌های غربی «استعمارزده» قرار گرفته‌ام اما و در عین حال به فرایند‌گند ولی پیوسته بومی‌کردن دانش کمک می‌کنم که قطره‌قطره دانش جهانی را به دانش بومی و

1. Ecocide
2. Genocide
3. Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland
4. Epistemic margins

روش‌های شناخت گذشته ما ترزیق می‌کند. واضح است که من دانش غربی را نادیده نمی‌گیرم چرا که پایه تاریخ فرهنگی و فکری من را تشکیل می‌دهد با این حال، قصد دارم در ظهور آینده یک دانش جامع‌تر، فراگیرتر و فرافرهنگی (شاید حتی فراگونه‌ای^۱) از گذشته که به هستی‌شناسی‌ها و کیهان‌شناسی‌های مختلف احترام می‌گذارد، مشارکت داشته باشم. امیدوارم «این دانش» از دوگانگی مرکز بودن یا حاشیه بودن و تقسیم‌بندی جهان بر اساس گذشته استعماری یا کمونیستی کشورها، فراتر برود.

با تحقیق در گرایش‌ها و ظهور حوزه‌های جدید در علوم انسانی و علوم اجتماعی، من شاهد یک تغییر الگو (پارادایم) بودم که از سال ۲۰۰۱ آغاز شد. این تغییر الگو اساسی‌ترین بنیان‌های تاریخ را به‌عنوان یک رشته تحصیلی دانشگاهی که از قرن نوزدهم گذاشته شده بود یعنی، انسان‌گرایی، اروپامداری، تاریخ‌گرایی، علم‌گرایی و سکولاریسم را به زیر سؤال می‌برد و نابود می‌کرد. ما در مقیاس جهانی شاهد ظهور رویکرد(هایی) به گذشته هستیم که تنها برخی عناصر تاریخ را دربرمی‌گیرد و می‌پذیرد یعنی آن رویکردی که از فرهنگ‌های یونانی-رومی و یهودی-مسیحی در آن متولد شد. اتحاد اخیر علوم انسانی/اجتماعی و علوم طبیعی (در برخی حوزه‌های تحقیقاتی)، و همچنین بحث‌های مربوط به روابط میان دانش غربی و دانش بومی و اعتبار غیرانسان در ساخت دانش (شناخت در حیوانات، هوش مصنوعی) نشانه‌های یک فرایند پیوسته از ظهور چنین دانشی هستند.

من به‌عنوان یک محقق از اروپای شرقی-مرکزی در مبارزه‌ای مداوم برای عدالت معرفتی^۲ می‌کوشم که به‌عنوان توزیع منصفانه و عادلانه دانش، شناخت، و فرصت‌های دسترسی و مشارکت در ایجاد، تصدیق و انتشار دانش شناخته می‌شود. تغییر اقلیم، فجایع اکولوژیک، بیابان‌زایی و از دست رفتن تنوع زیستی نیاز به حرکت جهانی دانشمندان و اجرای اقدامات ملموس در محل زندگی دارند. همان‌طور که در مقاله مراد طاهباز در مورد «چالش‌های محیطی در ایران امروزی»^۳ می‌خوانم:

1. Trans-species
2. Epistemic justice
3. "Environmental Challenges in Today's Iran"

خشک‌سالی، افزایش جمعیت، جنگ، آلودگی هوا، تغییر اقلیم، تولیدات صنعتی و کشاورزی، تحریم‌ها، استفاده ناکارآمد از منابع آب و منابع طبیعی و عدم اجرای مقررات محیط‌زیستی موجود، به بحران محیط‌زیستی فعلی ایران دامن زده‌اند. کمبود منابع آب سبب مهاجرت مردم و فشار بر دیگران شده است. منابع آب زیرزمینی خالی شده‌اند. آلودگی هوا شرایط زندگی در شهرهای ایران را به شدت بحرانی کرده است. فرسایش بادی، زمین‌های کشاورزی را به بیابان تبدیل کرده و موجب تقاضا برای تولید بیشتر در اراضی زراعی باقی‌مانده شده و تنوع‌زیستی در خطر است (Tabbaz, 2016).

این توصیف از مشکلات محیطی در ایران امروزی در مورد کشورهای دیگری همچون برزیل، چین، هند، مکزیک، ترکیه و روسیه نیز صدق می‌کند. کمبود آب، آلودگی هوا، بیابان‌زایی، از دست رفتن تنوع‌زیستی و تغییرات اقلیمی مشکلات جهانی هستند و همان‌طور که رُزی بریدوتی^۱ فیلسوف قاره‌ای در این عبارت اخلاقی می‌گوید «همه ما در این مسئله نقش داریم».

عدالت معرفتی نیازمند این است که به دیدگاه‌ها، کیهان‌شناسی‌ها، ادیان و معنویت‌های غیرغربی از جمله به سنت مهم اسلامی که توسط اندیشه‌های مسلط غرب در زمینه علوم زیست‌محیطی به حاشیه رانده شده‌اند فرصت حرف زدن بدهد (Foltz, 2003). من با آن‌ام. گید^۲ موافق هستم که در کتاب ارزشمند خود به عنوان محیط‌زیست‌گرایی اسلامی: بنیان‌های مذهبی و اجتماعی (Gade, 2019) معتقد است وظیفه محیط‌زیست‌گرایی اسلامی این نیست که خود را با واژگان موجود مراقبت، تعادل، بحران و حل مسئله تطبیق داده یا مطالعات علوم انسانی زیست‌محیطی جهانی را تکمیل کند؛ بلکه باید آن را به چالش کشیده و تغییر دهد. این کار از طریق القای مباحثی انجام می‌شود که درکی متفاوت از برخی مفاهیم کلیدی دارد و به علوم انسانی زیست‌محیطی چارچوبی اخلاقی را ارائه می‌دهد که سنت‌های متنوع مسلمانان (از جمله تصوّف) آن را فراهم کرده‌اند (Gade, 2019). در فرایند مستمر بومی‌کردن دانش (یعنی ارزش‌گذاری بر دانشی که «در جا و مکانی قرار می‌گیرد»)، مشارکت پژوهشگران ایرانی (نه تنها پژوهشگران ایرانی شاغل در خارج از کشور) در بحث‌های جهانی درباره مسائل زیست‌محیطی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند.

1. Rosi Braidotti
2. Anna M. Gade

مقدمه و بیان مسئله

این مقاله تلاشی است مقدماتی برای تعریف ویژگی‌های خاص علوم انسانی اکولوژیک^۱ که علامت ظهور یک پارادایم جدید به‌شمار می‌رود. من به‌طور ویژه به روند علوم انسانی اکولوژیک علاقه‌مند هستم که از اواخر دهه نود در چارچوب نقد پسانسان‌گرایی از انسان‌محوری^۲ (Wolfe, 2010; Sharon, 2012; Herbrechter, 2013)، اروپا‌محوری^۳ و «گفتمان یغماگر امپریالیسم شناختی غربی»^۴ با سرعتی شتابان در حال توسعه است و در عین حال بر اعتبار ایجاد دانشی مکمل و فراگیر برآمده از ترکیب علوم انسانی و اجتماعی با علوم زیستی و دانش بومی (شناخت روش‌های بومی) تأکید می‌ورزد. به این معنا و با هدف تمایز آن از رویکردهای پیشین، این حوزه را علوم پسانسانی اکولوژیک^۵ خواهیم نامید. در ادامه این مقاله، ویژگی‌های کلی علوم انسانی اکولوژیک و تعریفی کاربردی از این حوزه را ارائه خواهیم داد و همچنین پیشینه زیست‌انسانی^۶ این علم و پیوندهای آن با دانش بومی^۷ را تشریح خواهیم کرد.

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۱۹۰

دوره ۱۶، شماره ۲
بهار ۱۴۰۳
پیاپی ۶۲

۱. در منابع موضوع علوم انسانی اکولوژیک اغلب به عنوان علوم انسانی زیست‌محیطی یا علوم انسانی پایدار تعریف می‌شود و به‌عنوان حوزه‌ای شناخته می‌شود که به‌طور فعال در توسعه پایدار و ارتباط مفید آینده‌محور دخیل است (استفانی لمانگر و استفانی فوت، «علوم انسانی پایدار»، PMLA، جلد. ۱۲۷، شماره ۳ (مه ۲۰۱۲): ۵۷۲-۵۷۸). در این مقاله از اصطلاح علوم انسانی اکولوژیک (یا اکوپست انسانیت‌ها) استفاده خواهیم کرد تا آن را از هر دو جنبش پست مدرنیستی «بوم‌شناسی عمیق» (که به آن اشاره می‌کنم) و از «اکولوژی اجتماعی» مرتبط با جنبش‌های چپ مارکسیسم و از درک تکنوکراتیک از تحقیقات زیست‌محیطی و پایدار، که به گفته منتقدان، توسعه مخرب سرمایه‌داری جهانی را حفظ می‌کند، متمایز کنم. (به والر د. کامپوس ملو ۲۰۰۰). جریان‌سازی محیط‌زیست: اکولوژی جهانی، نهادهای بین‌المللی و بحران حاکمیت محیطی، بررسی اکولوژی انسانی، جلد. ۷، ۱۹: ۳۱-۴۳). مراجعه کنید. من پیشنهاد می‌کنم که اصطلاح علوم انسانی اکولوژیک را مترادف با علوم انسانی زیست‌محیطی استفاده نکنیم، زیرا دومی عمدتاً به جنبش‌های مختلف حفاظت از محیط‌زیست گره خورده است، در حالی که اکولوژی‌گرایی مفهومی بسیار گسترده‌تر است و نه تنها یک ایده خاص از دانش/علم، عمل آن و راه‌های شناخت، بلکه تغییر در آگاهی را دربرمی‌گیرد.

2. Posthumanism criticism of anthropocentrism

3. Eurocentrism

۴. اصطلاح «معرفت‌کشی» اغلب برای نشان دادن گفتمان غارت‌گرانه معرفت‌شناسی غربی علیه دانش‌های بومی به کار می‌رود. رجوع کنید به: «دانش‌های مختلف و علوم انسانی بومی»، دانیل کولمن در گفت‌وگو با ماری باتیست، ساکس هندرسون، ایزوبل ام. فیندلی، و لن فایندلی، ECS: مطالعات انگلیسی در کانادا، جلد. ۳۸، شماره ۱ (۲۰۱۲): ۱۴۲. ر.ک. همچنین: جی تاووهو لبانگ، Manthiba Phalane و ناسه داپلینبو، «معرفت‌کشی، فرهنگ‌های نهادی و ضرورت آفریقایی‌سازی دانشگاه‌ها در آفریقای جنوبی» جایگزین، جلد. ۱۳، شماره ۱ (۲۰۰۶): ۷۰-۸۷ کارن بنت، «معرفت‌کشی! داستان یک گفتار غارت‌گر، مترجم، ش. ۱۳، شماره ۲ (۲۰۰۷): ۱۵۱-۱۶۹، عدالت شناختی در یک جهان جهانی: دانش محتاطانه برای یک زندگی شایسته، ویرایش. توسط باونتورا دی سوزا سانتوس (Boaventura de Sousa Santos: Lexington Books, 2007).

5. Ecoposthumanities

6. Biohumanistic background

7. Indigenous knowledge

من این فرضیه را در نظر خواهم گرفت که علوم انسانی اکولوژیک در ایجاد مدینه فاضله در آینده مشارکت دارد و از یک آرزوی ابدی رونمایی خواهد کرد اما نکته اینجاست که آنچه در آن لحاظ خواهد شد نه فقط یک جامعه انسانی بلکه یک فراجامعه چندگونه‌ای^۱ است (همچنین به معنای گونه‌های ساختگی) در چشم‌انداز سیاره زمین که حیات در آن مبتنی بر کربن است. این علم با استفاده از آخرین اکتشافات علوم عصبی و شناختی، تولید دانش آینده را از نظر ذهن توسعه یافته و شناختِ تعمیم یافته پیش بینی خواهد کرد.

لازم به ذکر است که تعریف روابط متقابل میان حوزه‌ها، گرایش‌ها، رویکردها و پارادایم‌هایی که با استفاده از اصطلاحاتی مختلف به عنوان علوم انسانی غیرانسان محور^۲، علوم پسانسانی^۳، علوم انسانی اکولوژیک^۴ و علوم انسانی زیستی معرفی می‌شوند، دشوار است زیرا به نظر من همه آنها منادی پارادایم جدیدی هستند که در حال ظهور است. بنابراین، این علم از طریق ویژگی‌های آن این‌گونه تعریف می‌شود: علوم انسانی غیرانسان محور غیر یا ضدانسان محور است؛ دیدگاهی کل نگر از ترکیب علوم انسانی و علوم زیستی (علوم انسانی زیستی) را ایجاد می‌کند که تا حد زیادی به تفکر و ارزش‌های اکولوژیک (علوم انسانی زیست محیطی) برمی‌گردد و مجموعه‌ای از انواع مختلف علوم را گرد هم می‌آورد که اغلب متقابلاً منحصربه‌فرد و تحت عنوان پسانسان‌گرایی (علوم پسانسانی) تعریف می‌شوند. علاوه بر این، اغلب تأکید می‌شود که این نگرش، نگرشی پساروپایی (با انتقاد ضمنی از غرب امپریالیست؛ اروپا دیگر مرکز تولید دانش نیست)، پسانسانی (ایده ماهیت انسان مورد انتقاد قرار می‌گیرد؛ مرجعیت معرفتی انسان برای تولید دانش زیر سؤال می‌رود)، پسانجنسیتی (عبور از هویت جنسی و توانایی اصلاح نوع بشر به نحوی که او را از ویژگی‌های جنسی رها کند) و نیز پسانسفییدپوست‌گرایی (نژاد سفید دیگر نژاد برتر نیست) خواهد بود.^۵

1. A multispecies metacommunity
2. Non-anthropocentric humanities
3. Posthumanities
4. Ecological humanities

۵. در این مقاله من در مورد رسانه‌های جدید، مجازی و فناوری دیجیتال مرتبط با علوم انسانی اکولوژیک بحثی نمی‌کنم (به عنوان مثال، موضوع طبیعت مصنوعی یا «اکولوژی بدون طبیعت» - تیموتی مورتون، اکولوژی بدون طبیعت: بازاندیشی زیبایی‌شناسی محیطی (کمبریج، MA: انتشارات دانشگاه هاروارد ۲۰۰۹).

در علوم انسانی اکولوژیک با در نظر گرفتن علوم انسانی غیرانسان‌محور و هم علوم پسانسانی، تمرکز نه فقط و نه به اندازه انتخاب یک موضوع تحقیقاتی خاص و علاقه به روندهای آوانگارد، بلکه بر ترویج دیدگاهی متفاوت از جهان است. زیرا مبتنی بر تفکر رابطه‌ای^۱ است که بر پیوندهای متقابل، وابستگی مشترک، همزیستی و زندگی مشترک طبیعت- فرهنگ، انسان، غیرانسان‌ها و محیط تأکید می‌کند. در این گزینه هدف تغییر حس آگاهی و نیز دستیابی به یک تحول اجتماعی و ایجاد نوعی «دموکراسی فراگیر» یا یک دموکراسی اکولوژیک مشارکتی^۲ است؛ امکان ساختن «یک دنیای مشترک» متشکل از انسان و غیرانسان (Latour, 2007). در این بینش، جهان متقابل نه در مقوله‌های جهانی شدن، بلکه از یک سو از منظر سیاره‌ای و کیهانی و از سوی دیگر در از دیدگاه مولکولی درک می‌شود.^۳

هنریک اسکولیموفسکی^۴، بنیان‌گذار اکوفلسفه^۵، در اوایل دهه ۱۹۷۰ اظهار داشت که فیزیک، که به‌عنوان یک مدل شناخت، نوعی درک عقلانی و عینیت‌گرایی را ترویج می‌کند، نقش آن تضعیف دانش است و برای نیازهای شناختی انسان سودمند نیست. او همچنین اشاره می‌کند که منافع بقای نوع بشر، در گرو دانشی است که هدفش فراتر از زنده نگه داشتن اوست. به نظر او زیست‌شناسی، با ارائه پارادایم متفاوتی از شناخت، می‌تواند به

1. Relational thinking

بدیهی است که رابطه‌گرایی (تفکر ممتاز از نظر روابط) چیز جدیدی نیست، اما در دهه‌های اخیر با تأیید خصصت رابطه‌ای واقعیت (مثلاً در مطالعات اشیاء قابل مشاهده) و تفکر در قالب شبکه‌ها و درهم‌تنیدگی‌ها معنای جدیدی در مقایسه با مفهوم سنتی معرفتی آن یافته است. برای ایجاد این تمایز، برخی از محققان از اصطلاح رابطه‌گرایی استفاده می‌کنند. نگاه کنید به: جوزف کاپیابل، «رابطه‌گرایی: نظریه‌ای از هستی» (بنگلور: انتشارات JIP، 2009)، 9. کارلامبوس تسکریس، «رابطه‌گرایی در جامعه‌شناسی: شرح‌های نظری و روش‌شناختی»، *Facta Universitatis*، سری: فلسفه، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و تاریخ، ش. ۹، نه ۱ (۲۰۱۰): ۱۳۹-۱۴۸.

2. Participatory ecological democracy

رجوع کنید به: روی مورسون، دموکراسی زیست‌محیطی (بوستون: ساوت اند پرس، ۱۹۹۵)، و همچنین، فرانتس جی. بروسومر: بوم‌گشی تاریخیچه کوتاهی از انقراض دسته‌جمعی گونه‌ها لندن: Pluto Press، (2002)، 97ff. ۳. برونو لاتور، مونتاژ مجدد جامعه. مقدمه‌ای بر نظریه شبکه بازیگر (آکسفورد: انتشارات دانشگاه آکسفورد، ۲۰۰۵)، ۲۵۴، ۲۵۹، ۲۶۲؛ ایزابل استنگرز، کیهان سیاست، ترجمه. توسط رابرت بونونو (مینیاپولیس: انتشارات دانشگاه مینه‌سوتا، ۲۰۱۰)؛ آلن داو، «میکروبیوماتیک: نظریه میکروبیوم همه چیز»، علم، جلد. ۳۴۰، شماره ۶۱۳۳ (۲۰۱۳): ۷۶۳-۷۶۵.

4. Henryk Skolimowski

۵. بوم‌فلسفه یا اکوفلسفه یا اکوسوفی، فلسفه‌ای برای هماهنگی یا تعادل بوم‌شناسی است. این اصطلاح توسط فیلسوف و روان‌کاو پاسااخترگرایی فرانسوی، فلیکس گواتاری و پدر علم بوم‌شناسی ژرف‌نگر، آرنه نس ابداع شد.

ایجاد چنین دانشی کمک کند (Skolimowski, 1974). امروز به نظر می‌رسد که علوم انسانی اکولوژیک در این مسیر حرکت می‌کند و مدام از چشم‌انداز سازگاری با تغییراتی که در جهان رخ می‌دهد از یک سو و بحث در مورد اینکه آیا علم (علوم انسانی) برای بقای نوع بشر (و برای زندگی به طور کلی) ارزش دارد یا خیر به درک تکاملی علم باز می‌گردد. این یکی از دلایلی است که چرا تغییر پارادایم مشاهده شده در دهه اخیر اهداف متفاوتی را برای تولید دانش و نقاط عزیمت متفاوتی را برای آن اتخاذ می‌کند. حیات (یا zöe) (Braidott, 2007; 2009) به خودی خود در فهم پساانسان‌محوری^۱ آن (Rosi Braidotti)، به چنین نقطه‌ای تبدیل می‌شود، همچنین حیات مصنوعی و نکرورها (ماده مرده به عنوان زیستگاه موجودات زنده) در اشکال مختلف و ظهور آنها در سطوح مختلف حیات (از سطح مولکولی تا درشت‌ارگان‌سیم‌ها و فناوری‌های پیچیده) و نیز تحقیق در مورد روابطی که حیات آنها را پشتیبانی و غنی می‌کند. ایده حیات مبتنی بر کربن، به پایه‌ای برای شناسایی اصل مشترک اشکال حیات بر روی زمین تبدیل می‌شود.

برخی از محققان نسبت به تأیید حیات، رویکردی انتقادی دارند. اخیراً تأکید بر این است که انسان‌گرایان باید قانون آنتروپی را در ملاحظات خود بگنجانند زیرا ادعا می‌کند که هر سیستم جدا افتاده‌ای به سمت تعادل گرایش دارد، و این که همه سیستم‌ها طول عمر محدودی دارند.^۲ بنابراین انقراض نوع بشر (درست مانند سایر گونه‌ها) یک امکان واقعی است (WEISMAN, 2007). اورسولا ک. هایسه^۳، از نمایندگان اصلی پساانسان‌گرا، اشاره می‌کند که گفتمان انقراض گونه‌ها ماهیتی با منشأ انسانی^۴ دارد. بنابراین، داستان امکان انقراض نوع بشر به سمت انسان‌محوری تمایل دارد (Heise, 2010; Glavin, 2007; Sodikoff, 2012).

همزمان با افزایش علاقه‌مندی به تفکر در مقوله‌های اکولوژی و حفاظت از محیط‌زیست در علوم انسانی، در اوایل دهه ۱۹۷۰ حوزه‌های جدیدی مانند انسان‌شناسی

1. Postanthropocentric understanding

۲. رجوع کنید به: کتاب علمی محبوب جرمی ریفکین، آنتروپی: دیدگاهی از جهان جدید (نیویورک: وایکینگ چاپ، ۱۹۸۰).

3. Ursula K. Heise

4. Anthropogenic

اکولوژیک و همچنین تاریخ و فلسفه اکولوژیک ظهور کردند و سپس اکوزیبابی‌شناسی (Berleant, 2016)، اکورسانه و اکوسینما (Rust et al., 2012; Cubitt, 2005)، اکوزبان‌شناسی (Fill and Muhlhausler, 2001)، اکوشعرپردازی (Knickerbocker, 2012)، اکونقدگرایی^۱، اکونشانه‌شناسی^۲ و اکولوژی سیاسی^۳ و غیره نیز به آنها پیوستند. همچنین گفتارهایی در مورد اکوحوزه‌ها^۴ به‌عنوان بخشی از به اصطلاح مطالعات فرهنگی سبز وجود دارد. برخی از محققان، اکولوژی فرهنگی (Zapf, 2008) را به‌عنوان یک پارادایم جدید فرارشته‌ای (همینطور در مطالعات ادبی) تلقی می‌کنند اما در سال‌های اخیر، الهامات پسانسان‌گرایانه در این رشته‌ها نفوذ کرده و خود را با استفاده از توصیفاتی مانند جغرافیای پسانسانی^۵ آشکار نموده است (Coyle, 2006).

علوم انسانی اکولوژیک: طرح اولیه

در اواخر دهه ۱۹۹۰ فریتوف کاپرا^۶ اظهار داشت که ما در علوم، از فیزیک گرفته تا علوم زیستی، شاهد یک چرخش پارادایمی هستیم که همراه با تغییر در نظام ارزش‌ها، به عنوان نقطه عزیمت محققان قرار گرفته است و این به معنای وسیع‌تر یعنی تفکر اکولوژیک (Capra, 1997; Arcury et al., 1986). پارادایم جدید که توسط کاپرا به‌عنوان یک پارادایم جامع یا اکولوژیک تعریف شده است، در رویکرد او با چرخه‌های متعددی مشخص

1. Ecocriticism

۲. جدای از متون کلاسیک لارنس بونل (از جمله آینده نقد محیطی، (مالدن، MA: Blackwell, 2005)؛ در ادبیات جدید، شایان ذکر است:

گرگ گارارد، اکوکریتیسم (Oxon and New York: Routledge, 2012) پیکربندی: مجله ادبیات، علم و فناوری، جلد. ۱۸، شماره ۱-۲ (۲۰۱۰) شماره ویژه «اکوکریتیکیسم و زیست‌شناسی» را منتشر کرد که تلاش‌های محققان ادبیات و زیست‌شناسان را در اتحاد این دو فرهنگ ترکیب کرد. نویسندگان خواستار تمرکز بیشتر بر علوم زیستی هستند، که می‌تواند اکوکریتیکیسم را به‌عنوان یک زمینه بین‌رشته‌ای برای تحقیق در مورد ارتباطات بین ادبیات و محیط انسانی غنی کند. موضوعی با عنوان «در تقاطع‌های اکوکریتیسم» نیز توسط Qui Parle: Critical Humanities and Social Sciences، جلد. ۱۹، شماره ۲ (۲۰۱۲).

3. Ecosemiotics

4. Political ecology

5. Eco-domains

6. Post-human geography

7. Frithof Capra

می‌شود: از عقلانیت به شهود، از خودمحموری به همگرایی، از سلطه به مشارکت از رقابت به همکاری، از مفهوم ساختار و اجزای آن به مفهوم کل و فرایند. این پارادایم بر تئوری سیستم‌هایی استوار است که علاقه خاصی به موضوع خودسازمان‌دهی^۱ دارند و با ظهور اشکال جدیدی از معنویت مرتبط است در حالی که از ادراک جهان در مقوله‌های «به‌هم‌پیوستگی و وابستگی بنیادین و متقابل همه پدیده‌ها و نظام جایگزینی در کیهان» حمایت می‌کند (Capra et al., 1991). با این که ایده‌های کاپرا مشابه ایده‌های ایلیا پریگوزین^۲ و ایزابل استنگرز^۳ است که مکرر در زمره «عصر جدید روشنفکری» طبقه‌بندی می‌شوند، و به همین دلیل بسیاری با شک و تردید به آنها نگاه می‌کنند، دسته‌بندی می‌شود؛ اما واقعیت این است که ما از ۱۹۹۶ تا ۱۹۹۸ شاهد گذار از پارادایم ساختارگرایانه و تفسیری به پارادایم اکولوژیک بوده‌ایم (Domańska, 2011). با این حال، در اینجا باید تأکید کنم که برخی از محققین، مانند ریچارد مک‌نیل داگلاس، معتقدند که محیط‌زیست‌گرایی^۴ «به‌خودی‌خود یک پارادایم جدید نیست، بلکه یک آنتی‌تز [پارادایم مدرن پیشرفت - ED] است که از تضاد میان پیشرفت و واقعیت پدید می‌آید و تنها اینجاست که (...) نیاز به یک پارادایم جدید مشخص می‌شود (Douglas, 2010). فرض بر این است که توسعه علوم انسانی اکولوژیک در سال ۱۹۸۰ با انتشار کتاب مرگ طبیعت. زنان، اکولوژی و انقلاب علمی اثر کارولین مرچنت^۵ آغاز شده است. کتاب به گفته رابین اکرزلی^۶ اکولوژی را این‌گونه به علوم انسانی معرفی کرد که مرگ طبیعت با خروج از درک آنیمیستی و ارگانیک

1. Self-organization

۲. تئوری سیستم‌ها که بر خود سازماندهی، استقلال، ادغام و فرایندهای همکاری متمرکز است، توجه بسیاری را به خود جلب کرده است. در میان نمایندگان تفکر سیستمی، دو محقق شیلیایی وجود دارند: هامبرتو ماتورانا و فرانسیسکو وارلا، که نظریه خودسازماندهی سیستم‌های مولکولی از موفقیت بین‌رشته‌ای برخوردار است. در تحقیقات اجتماعی توسط نیکلاس لومان و دیگران استفاده می‌شود. بنیید: هامبرتو ماتورانا و فرانسیسکو وارلا، اتوپوزیس و شناخت: تحقق زندگی (ریدل، لندن، ۱۹۸۰) و توسط همین نویسندگان، درخت دانش، ریشه‌های بیولوژیکی درک انسان (بوستون، MA: انتشارات شامبالا، ۱۹۹۸). شایان ذکر است که وارلا در پروژه نوروفنومنولوژی خود بر وزن سنت‌های آسیایی (مثلاً بودیسم) تأکید می‌کند که مضامین ناشناخته در سنت غربی را وارد گفتمان تجربه می‌کند.

3. Ilya Prigogine

4. Isabelle Stengers

5. Environmentalism

6. Carolyn Merchant

7. Robyn Eckersley

طبیعت و پذیرش ایده مکانیکی که در خدمت سرمایه‌داری قرار گرفت، مرتبط بوده و طبیعت شئی مرده است که توسط نیروهای خارجی به حرکت در می‌آید (Eckersley, 1998). با این حال، رشد واقعی علوم انسانی اکولوژیک از اواخر دهه ۱۹۹۰ همزمان با پایان پست‌مدرنیسم آغاز شد، دورانی که گرایش‌های انتقادی که موجب برانگیخته شدن بحث و مناظره می‌شد و تمایل به گرایش‌هایی عملاً کردن تحت لوای انواع جریان‌ها نظیر: پسانسان‌گرایی، ارتباطی، فضایی، پساسکولاری، جریان مادی‌گرایی (و بازگشت به چیزها)، جریان عامل بودن، جریان اثرگذاری، جریان نانسان‌گرایی، جریان گونه‌ها یا نوع‌گرایی و غیره، شدت می‌گرفت. به طور قطع از زمان مطالعات پسااستعماری توسعه علوم پسانسانی اکولوژیک، مطالعات حیوانات و گیاهان و علاقه به اخلاق تحقیق که برای مدت زمان قابل توجهی تداوم داشت و همچنین نظریه سیستم‌ها^۱ (گرگوری بیتسون، هامبرتو ماتورانا، و فرانسیسکو وارلا) که بر پایه زیست‌شناسی و علوم انسانی، نظریه پیچیدگی^۲ و علوم شناختی ساخته شده بود رونق گرفت.

می‌توان ویژگی‌های زیر را به بیان ساده‌تر، در علوم انسانی اکولوژیک متمایز کرد که در بسیاری از موارد روندهای غالب و کلی‌تری را در علوم انسانی و اجتماعی امروز آشکار می‌کند:

۱. یکی از این ویژگی‌های مهم، درآمیختگی علوم انسانی و اجتماعی با علوم زیستی (یا به طور کلی با علوم طبیعی) است؛ به این معنا که بسیاری از عناصر علوم انسانی اکولوژیک، به علوم انسانی زیستی در حال ظهور و ترکیبی از علوم گره‌خورده است که اغلب به عنوان عملکرد ماهیت تکمیلی متقابل آن‌ها دیده می‌شود تا به عنوان پیوندی فرا یا بین‌رشته‌ای که توسط «مطالعات» مختلف ارائه می‌گردد^۳.

۲. علوم انسانی اکولوژیک از یک سو دارای نگرش انتقادی به پارادایم سنتی بوده که مبتنی بر علوم مکانیکی^۴ است و از سوی دیگر بر ارزش‌های پدرسالارانه تکیه دارد (پدرسالاری در اینجا به عنوان سلطه مردانه انسان بر طبیعت است. از این منظر جهان دوباره به عنوان یک

1. System theory
2. Complexity theory
4. Mechanistic science

۳. ر.ک: «سرنوشت رشته‌ها»، ویژه‌نامه تحقیق انتقادی، ش. ۳۵، شماره ۴ (۲۰۰۹).

ارگانیسم یا بهتر است بگوییم یک سیستم ارگانیک^۱ دیده می‌شود. این نوع علوم انسانی مبتنی بر استعاره ساختاری ارگانیسم (Pepper, 1942) است که ویژگی آن ترجیح هستی‌شناسی اتصال^۲، رویکردهای ارتباطی و به اصطلاح "انتخاب‌های مسطح"^۳ می‌باشد که همه چیز را در ارتباطات و تعاملات متقابل آن‌ها مورد بررسی قرار می‌دهد^۴. در تولید دانش در چارچوب علوم انسانی اکولوژیک، ما با مفاهیم کلیدی ارگانیسیسم^۵ سروکار داریم مانند: یکپارچگی، وحدت، کل‌نگری، انسجام، پیوند و شمول، اتحادی و روابط. شاید بتوانیم مانند استفان سی. پیر^۶ بگوییم که محققان نقش «کانال‌های ترکیب‌کننده» را بازی می‌کنند^۷.

۳. این که در علوم انسانی اکولوژیک تلاش‌هایی برای ایجاد یک پل ارتباطی بین علوم غربی و شرقی و دانش بومی صورت می‌گیرد، اتفاق وجهی است (در ادامه این مقاله بیشتر توضیح داده خواهد شد).

۴. علوم انسانی اکولوژیک برای محل زندگی (وابستگی ارگانیک به آن) ارزش شناختی قابل است و دیدگاهی بین‌گونه‌ای^۸ را القا می‌کند. در این چارچوب است که نظریه چندگونه‌ای بودن علوم انسانی و اجتماعی بر اساس رویکردی غیرانسان‌محور ایجاد می‌شود که گزاره استثنایی بودن انسان را نقد می‌کند (تأثیرات پسانسان‌گرایی انتقادی، و نیز تلاش‌ها برای ساخت یک انسان جدید). در این بستر است که میان علوم انسانی اکولوژیک و علوم پسانسانی ارتباط برقرار می‌شود (Badmington, 2006).

۱. در اینجا موضوع پیچیده می‌شود، زیرا پیشرفت بیوتکنولوژیکی، تعریف مجدد مقوله ارگانیسم را مجبور می‌کند. این دیگر در تقابل با مکانیسم درک نمی‌شود، همانطور که در قرن هفدهم و هجدهم بود. اغلب گفته می‌شود که ارگانیسم یک ماشین آلی است (وارلا). چارلز تی ولف، «آیا موجودات یک وضعیت هستی‌شناختی دارند؟» تاریخ و فلسفه علوم زیستی، ش. ۳۲، شماره ۲-۳ (۲۰۱۰)، ۲۰۸.

2. The ontology of connectivity

3. Flat alternatives

۴. آرتورو اسکوبار برخی از ویژگی‌های چنین رویکردی را نشان می‌دهد: «مسطح در مقابل سلسله مراتب، افقی بودن در مقابل عمودی بودن، خودسازماندهی در مقابل ساختار، ظهور در مقابل متعالی، توجه به هستی‌شناسی در مقابل معرفت‌شناسی». آرتورو اسکوبار، «چرخش هستی‌شناختی» در نظریه اجتماعی: تفسیری بر «جغرافیای انسانی بدون مقیاس» توسط سالی مارستون، جان پل جونز دوم و کیث وودوارد، تراکتش‌های مؤسسه جغرافی‌دانان بریتانیایی، جلد. ۳۲ (۲۰۰۷)، ۱۰۶. این رویکردها را می‌توان به عنوان جنبه‌هایی از نظریه پیچیدگی که قبلاً ذکر شد در نظر گرفت.

5. Organicism

6. Stephan C. Pepper

۷. پیر، فرضیه‌های جهانی، ۲۹۱.

8. Cross- species perspective

۵. این شاخه از علوم انسانی مبتنی بر مدل شمول اجتماعی^۱ است و اغلب به اخلاق همبستگی و احترام به اشکال مختلف زندگی اشاره دارد از جمله آنهایی که فاقد حرکات ارگانیک (مثلاً اشیاء) هستند. چرخش منافع از سوژه فردی به سمت جمع می‌رود.

۶. در علوم انسانی اکولوژیک، فقدان دانش یا ناقص بودن آن - همان‌طور که دבורا برد رز^۲ و لیبی رابین^۳ اشاره کردند - مانع نبوده بلکه شرط مشارکت در سیستم زنده سیاره و عامل بقاست (Rose and Robin, 2004).

در دهه گذشته، محبوبیت علوم انسانی اکولوژیک عمدتاً توسط نشریه استرالیایی مروری بر علوم انسانی استرالیایی افزایش پیدا کرد^۴. دבורا برد رز، پرفسور ظرفیت‌های اجتماعی^۵، به همراه لیبی رابین، از سال ۲۰۰۴، ویراستاری قسمت علوم انسانی اکولوژیک را در این نشریه به عهده دارند. آن‌ها در سال ۲۰۰۶ مقاله‌ای با عنوان «علوم انسانی اکولوژیک: دعوتنامه»^۶ منتشر کردند که می‌توان آن را تعریف نسخه اکولوژیکی علوم انسانی دانست که این نشریه ترویج می‌کند. در مقاله مذکور که به عنوان نماینده مفهوم مورد بحث ماست آمده است: علوم انسانی اکولوژیک یک حوزه تحقیقاتی چندرشته‌ای را تشکیل می‌دهد که هدف آن یکپارچه‌سازی و برخورد غیرسلسله مراتبی علوم انسانی با علوم و طبیعی و دانش‌های غربی، شرقی و بومی است. علوم انسانی اکولوژیک مبتنی بر هستی‌شناسی رابطه‌ای است که هم روابط بین فرهنگی انسانی و هم ارتباطات بین‌گونه‌ای را ترویج می‌کند. علوم انسانی اکولوژیک ضرورت تسلیم شدن در برابر قوانین^۷ اکولوژی را

1. Social inclusiveness

2. Debora Bird Rose

3. Libby Robin

۴. موضوعات زمینه‌ای مجله که مورد توجه گسترده قرار گرفت، از جمله: «گریگوری بیتسون و زیبایی‌شناسی زیست‌محیطی» (جلد ۳۵، ۲۰۰۵). «Ecopoetics and Ecological Humanities in Australia» (جلد ۳۹-۴۰، ۲۰۰۶): «نوشتن در آنتروپوسن» (جلد ۴۷، ۱۳۸۸): «دیگران دوست نداشتی: مرگ نادیده گرفته شده در زمان انقراض» (جلد ۵۰، ۲۰۱۱).

5. Social Inclusion

۶. دבורا برد رز، لیبی رابین، «علوم انسانی اکولوژیک در عمل».

۷. بری کامونر در کتاب «دایره بسته: طبیعت، انسان و فناوری» یک «مجموعه غیررسمی از «قوانین بوم‌شناسی» را پیشنهاد کرد که به شرح زیر است: ۱. همه چیز به هر چیز دیگری متصل است/ ۲. همه چیز باید به جایی برود/ ۳. طبیعت بهتر می‌داند/ ۴. چیزی به نام ناهار رایگان وجود ندارد («هر سود به قیمتی به دست می‌آید. این قانون بوم‌شناختی به نوعی مظهر سه قانون قبلی است. از آنجا که اکوسیستم جهانی یک کل به هم پیوسته است که در آن هیچ چیز به دست نمی‌آید یا از دست نمی‌رود و در معرض بهبود کلی نیست، هر چیزی که با تلاش انسان از آن استخراج می‌شود باید جایگزین گردد. بری کامونر، دایره پایانی: طبیعت، انسان و فناوری (نیویورک: آلفرد آ. ناپف، ۱۹۷۱)، ۴۲.

بیان کرده و بشریت را به عنوان جزئی از کل سیستم حیات در نظر می‌گیرد. این امر باعث ترویج اخلاق احترام و همبستگی بین گونه‌ای می‌شود که به دلیل در نظر گرفتن ایده عدالت اجتماعی و لحاظ کردن موجودات غیرانسانی، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

سال ۲۰۱۲ دبورارز و تام ون دورن^۱ در شماره ۵۲ این مجله با انتشار مقاله «خداحافظی» در قسمت مذکور انتشار نشریه جدیدی را با عنوان «علوم انسانی زیست محیطی»^۲ به عنوان یک نشریه بین رشته‌ای بین المللی با امکان دسترسی آزاد اعلام کردند. اعضای هیئت تحریریه این مجله دپش چاکرابارتی^۳، دونا هاروی^۴، واندا شوا^۵، آنا سینگ^۶ و کری ولف^۷ هستند. جلد اول این نشریه در نوامبر ۲۰۱۲ منتشر شد. در مقاله سردبیر می‌خوانیم که توسعه علوم انسانی اکولوژیک پاسخ به تغییرات سریعی است که در حال حاضر در محیط زیست و در برابر چالش‌های اکولوژیکی و اجتماعی پیش روی جهان رخ می‌دهد. این مجله، همان‌طور که سردبیران اعلام می‌کنند، سؤالات اساسی در مورد معنا، ارزش، مسئولیت و هدف از تولید دانش انسان‌گرایانه در متن این تغییرات و چالش‌ها را به بحث می‌گذارد (Rose et al., 2012).

ویراستاران همچنین به چند ویژگی اشاره می‌کنند که رویکرد آنها را از تحقیقات زیست محیطی سنتی که از دهه ۱۹۶۰ در حال توسعه بوده است متمایز می‌کند. اول این که گفتمانی که در چارچوب دومی برگزار می‌شود، بر مسائل انسان، مسائل سیاست‌گذاری‌ها و عدالت اجتماعی متمرکز شده است، در حالی که مجله جدید و رویکرد معاصر علوم انسانی اکولوژیک عمدتاً بر موضوعات جهان غیربشری و با نگاهی انتقادی به موضوع خاص بودن نوع انسان متمرکز است. دوم این که این مجله از جاه‌طلبی علوم انسانی

1. Thom Van Dooren
2. Environmental Humanities

صفحه اصلی علوم انسانی محیط زیست: <http://environmentalhumanities.org>

[دسترسی - ۲۰۱۳/۰۱/۰۳]. ویراستاران اغلب از علوم انسانی زیست محیطی، اکولوژیک و پایدار به عنوان مترادف استفاده می‌کنند.

3. Dipesh Chakrabarty
4. Donna Haraway
5. Vandana Shiva
6. Anna Tsing
7. Cary Wolfe

زیست‌محیطی برای تبدیل شدن به یک حوزه علمی‌تر از طریق همکاری نزدیک‌تر با رشته‌هایی مانند اقتصاد رفتاری و روانشناسی شناختی حمایت می‌کند. این رشته‌ها به عنوان نقطه عزیمت از درک علیتی که محدود به انسان شده است (علیت عمدی) و همچنین به این دلیل که به شکل جالبی روابط بین انسان و غیرانسان را مفهوم‌سازی می‌کنند، از اهمیت ویژه‌ای برای تحقیق در علوم انسانی اکولوژیک برخوردار هستند. سوم این که این مجله، زبان تند انتقاد علیه ذهنیتی است که در بطن فرهنگ غربی-اروپایی ایجاد شده است، به ویژه علیه ایده طبیعت منفعل به‌عنوان منبعی آماده برای استفاده انسان. ویژگی چهارم این است که مجله و به‌طور کلی علوم انسانی اکولوژیک، به سمت ساخت علوم انسانی زیستی^۱ که علوم انسانی و اجتماعی را با علوم زیستی به صورت یکپارچه و مکمل ترکیب می‌کند، تمایل دارد. یک نمونه از چنین حوزه تحقیقاتی، ظهور قوم‌نگاری چندگونه‌ای^۲ است (Kirksey and Helmreich, 2010).

نویسندگانی که مقالاتشان را در این نشریه به چاپ می‌رسانند اغلب به ایده خانم وال پلام‌وود^۳ (۲۰۰۸-۱۹۳۹)، اکوفمینیست استرالیایی، استناد می‌کنند که به‌طور قابل توجهی، و نه فقط در استرالیا، در توسعه علوم انسانی اکولوژیک نقش داشته و بر آن تأثیر گذاشته است. کتاب «فرهنگ زیست‌محیطی: بحران اکولوژیک علت» (۲۰۰۲) و مقاله «طبیعت در کنشگری» (AHR، جلد ۴۶، ۲۰۰۹) از جمله متون قاطع در این حوزه پژوهشی شناخته می‌شوند. پلام‌وود دو وظیفه اصلی علوم انسانی اکولوژیک را شناسایی می‌کند که عبارتند از: «دوباره قراردادن انسان در محیط زیست و دوباره قراردادن غیرانسان‌ها در حوزه‌های فرهنگی و اخلاقی» (Plumwood, 2003). در رویارویی با این چالش‌ها، دانش (های) بومی کمک خواهند کرد، زیرا همیشه به روابط انسان با طبیعت و نگرش به غیرانسان‌ها (حیوانات، گیاهان، اشیاء) به همین شکل نگاه کرده‌اند و در عین حال بر روابط قوی و نزدیک و هم‌وابستگی آنها تأکید می‌کنند.

1. Biohumanities
2. Multispecies ethnography
3. Val Plumwood

دانش اکولوژیک سنتی و دانش‌های بومی

ساخت یک پروژه علوم انسانی اکولوژیک با فرمول‌بندی مجدد از درک وضعیت و نقش علم (و علوم انسانی) و عوامل تعیین کننده آن مرتبط است. در گزینه اکولوژیکی که مبتنی بر ساخت استعاره ارگانیک است، پیشرفت دانش بسته به درجه فراگیر بودن آن سنجیده می‌شود. هر چه دانش فراگیرتر باشد، پیش‌روتر است و در دیدگاه سیاره‌ای که اکنون پیشنهاد می‌کنیم بهتر است؛ یعنی هر چه بازتر، جامع‌تر و یکپارچه‌کننده‌تر باشد «دموکراتیک‌تر» است. شایان ذکر است که در اینجا فقط علم نیست که در خطر است. در تفکر غربی، علم به عنوان قوی‌ترین و معتبرترین منبع دانش شناخته می‌شود. در عین حال، علم با درک مکانیکی از فرایندهای زندگی، مفهوم‌سازی‌های خطی و پیش‌رونده تغییر، درک انسان‌محور از روابط بین انسان و محیط زیست طبیعی و نیز پذیرش فرد به عنوان واحد اجتماعی اصلی، به طور فزاینده‌ای به‌عنوان یک اسطوره انسان‌محور شناخته می‌شود؛ اسطوره‌ای که منجر به فجایع انسانی و زیست‌محیطی شده است.^۱ یکی از ویژگی‌های علوم انسانی اکولوژیک، نقد علم به عنوان روش ممتاز شناخت است. به هر حال علم یکی از انواع راه‌های به دست آوردن دانش و سازمان‌دهی آن است و همانطور که اشاره شد لزوماً بهترین راه نیست. این موضوعات جدید نیستند بلکه در گفتمان نمایندگان مکتب فرانکفورت و هم‌چنین اکوفیلوسوفان^۲ وجود داشتند. و به‌تازگی این موضوع با علاقه فزاینده‌ای به سوی پسانسان‌گرایی^۳ و علوم پسانسانی،^۴ بازگشته است.

ایوان کالوس^۵ و استفان هربرشت^۶ به تازگی تعریف مناسبی از پسانسان‌گرایی ارائه

داده‌اند:

۱. رجوع کنید به: Chet Bowers، فرهنگ انکار: چرا جنبش زیست‌محیطی به یک استراتژی برای اصلاح دانشگاه‌ها و مدارس دولتی نیاز دارد (آلبانی: انتشارات دانشگاه ایالتی نیویورک، ۱۹۹۷)، ۱۱۵ و فرانتس جی. بروسویمر، زیست‌کشی. تاریخچه کوتاه انقراض دسته جمعی گونه‌ها (لندن: Pluto Press، 2002).

۲. ماکس هورکهایمر، کسوف عقل (لندن: Continuum Press، 2004). هنریک اسکولیموفسکی در کتاب خود Zmierzch światopoglądu naukowego (نور چشم انداز علمی - نسخه لهستانی) (لندن: Odnova، 1974) و در کتاب زندگی خود به عنوان (Philosophy-Philosophy) (London: Odnova، 1974) به نقد علم پرداخت. / آرکانا، ۱۹۹۲).

3. Posthumanism

4. Posthumanities

5. Ivan Callus

6. Stefan Herbrechter

[...] نابراین پسانسان‌گرایی را می‌توان به عنوان تلاشی برای ایجاد یک پلتفرم مفهومی میان رشته‌ای دانست که برای پاسخ به این پرسش‌های رادیکال و شتابان، که انسان بودن به چه معناست و فرجام دوباره تصور شده انسان چه خواهد بود، دیدگاه‌ها و تحقیقاتی از هنر، علوم انسانی و علوم را تجمیع می‌کند. بر این اساس پسانسان‌گرایی به شدت بر چالش‌های تکنولوژیک، فرهنگی، اجتماعی و فکری معاصر با مفاهیم سنتی انسانیت و نهاد علوم انسانی تمرکز دارد (Callus and Herbrechter, 2012).

کالوس و هربرشتر از دانش‌های سنتی به عنوان دیدگاهی که ممکن است در ایجاد پلتفرمی برای ظهور یک پارادایم جدید استفاده شود نام نمی‌برند، که به نظر من یک نقص اساسی در تعریف آن‌ها از پسانسان‌گرایی است. در زمینه نقد متعارف پسانسان‌گرایانه از انسان‌محوری، اروپا محوری و امپریالیسم شناختی^۱ از نوع دانش غربی، علاقه زیادی نسبت به دانش بومی وجود دارد. با این حال، دانش‌های بومی، نه البته نه به اندازه سوژه تحقیقات انسان‌شناسی بلکه به عنوان بستری برای ایجاد درکی جایگزین از سوژه، جامعه اجتماع، مقدسات، زمان، مکان، و روابط با غیرانسان شناخته می‌شوند.

شایان ذکر است در اینجا به سخنرانی راسل مینز^۲ (۲۰۱۲-۱۹۳۹) رهبر کاریزماتیک سرخپوستان قبیله لاکوتا در آمریکای شمالی، و فعال معروف حقوق بشر و حفاظت و ترویج میراث سرخپوستان و همچنین فعال حفاظت از کره زمین اشاره کنیم: سرمایه‌داری و کمونیسم آن طرف سکه اروپا‌محوری هستند. آنچه جهان به آن نیاز دارد، انتخاب بین سرمایه‌داری و کمونیسم یا بین نوعی مرکزگرایی یا برتری‌طلبی اروپا بر دیگران نیست. به طور کلی آنچه ما نیاز داریم، یک جایگزین درست برای سنت اروپایی است. این سخن در واقع همان پیام مقاله ریموند پیروتی^۳ و دانیل وایلدکت^۴ «دانش اکولوژیک سنتی^۵» است که در آن می‌خوانیم:

آنچه با قرار دادن سیستم مبتنی بر دانش اکولوژیک سنتی^۶ در سیستم گسترده دانش^۱ به دست

1. Cognitive imperialism
2. Russell Means
3. Raymond Pierotti
4. Daniel Wildcat
5. Traditional Ecological Knowledge (TEK)
6. Traditional Ecological System

می‌آید، توانایی دسترسی به حجم زیادی از اطلاعات و تجربیات است که قبلاً نادیده گرفته می‌شد و یا به عنوان عرفان تلقی می‌کردند. این دانش افزوده، با تأکید تجربی بر جهان طبیعی، امروز می‌تواند پیش علمی قابل آزمایشی را در مورد برخی از سخت‌ترین مشکلات پیش‌روی بشر در اختیار ما قرار دهد (Pierotti and Wildcat, 2000).

در اینجا باید اشاره کنیم که محبوبیت فزاینده دانش اکولوژیک سنتی با پدیده‌ای که به‌ویژه در علوم انسانی آمریکایی، و نیز استرالیایی و کانادایی، چشمگیر شده و دون میهسوآ^۲ و آنجلا ویلسون^۳ آن را بومی‌سازی آکادمی نامیده‌اند مرتبط است (Mihehuah and Wilson, 2004). وجود مشارکت بیشتر نمایندگان از فرهنگ‌های بومی در کارهای تحقیقاتی که علوم انسانی را در دانش سنتی تزریق می‌کنند، مشهود است. این تغییر، «کمر بند دانش» اروپایی را به‌ویژه با توجه به درک عقلانیت، ذهنیت، روابط بین طبیعت و فرهنگ، پیوندهای بین‌گونه‌ای و جایگاه انسان در جهان انعطاف می‌بخشد. علاوه بر این، آن‌ها به روشی که زمانی مردم‌شناسان، بومیان را مطالعه می‌کردند اقدام به مطالعه درباره انسان سفیدپوست می‌کنند^۴. به نظر من این واقعیت ممکن است برای آینده علوم انسانی اهمیت اساسی پیدا کند.

دانش اکولوژیک سنتی رویکردی انتقادی به سنت غربی دارد و هر آنچه را که اروپایی‌ها دستاوردهای بزرگ علم غرب می‌دانند نقد می‌کند و آن را عامل فجایع انسانی و طبیعی برمی‌شمرد و در عوض، به سنت‌های بومی بازمی‌گردد که بر وابستگی متقابل مشترک بین اجزای جهان موجود در دنیا یا در کیهان تأکید می‌کند. این دانش همچنین به‌طور مشخص، انسان را به‌عنوان بخشی از یک اکوسیستم و با روابط انسان با افراد غیرانسان را بر اساس خویشاوندی تعریف می‌کند (بنابراین علاقه به «انیمیسیم جدید» و «توتیمیسیم جدید» به این دلیل است که انسان‌ها از موجودات غیرانسانی می‌آیند و گیاه-انسان^{۱۵} یا حیوان-انسان^۲

1. Broad-based system
2. Devon Mihehuah
3. Angela Wilson

۴. رجوع کنید به: اورین استارن، «اینجا آنتروس بیا (دوباره): ازدواج عجیب مردم‌شناسی و بومیان آمریکا». انسان‌شناسی فرهنگی، ش. ۲۶، شماره ۲ (۲۰۱۱)، ۹۵ ff.

5. Plant-person

قبل از فرد-انسان^۳ وجود داشته‌اند و به همین دلیل به‌ویژه در سلسله مراتب موجودات در موقعیت بالاتری قرار دارند) (Harvey, 2005; Descola, 2011). در این مفهوم‌سازی، طبیعت خانه و محل زندگی، موجود و هدفمند شده است نه یک منبع طبیعی که تنها مورد استفاده قرار می‌گیرد. ارتباط با طبیعت و غیرانسان متمرکز بر مکان‌های محلی زندگی^۴ و متکی بر تعامل و احترام متقابل است. بنابراین علاقه به فضا، محلّیت و مکان‌های معرفتی نه تنها حاوی دانش است بلکه شرایط موفقیت در به دست آوردن دانش را فراهم می‌کند.

دانش اکولوژیک سنتی به جای رقابت، بر همکاری و همزیستی متمرکز است و صفت علیّت و استقلال را که مربوط به انسان‌هاست به موجودات غیرانسانی می‌بخشد. علوم مختلف بومی درک علم را تا حدودی از طریق زیر سؤال بردن تفاوت میان متافیزیک و علم، سازگارتر می‌سازند. آن‌ها علم غربی را در چارچوب خود گنجانده اما آن را تعالی بخشیده‌اند چرا که علم غربی فاقد ابزارهای مناسب برای در نظر گرفتن جوهر عشق و شهود جهان است که همین برای دانش‌های بومی اهمیت دارد. این باور که وجود انسان بر اساس خویشاوندی، در ارتباط نزدیک و صمیمی با محیط و سایر موجودات زنده بوده است از ویژگی‌های این دانش است و همچنین این باور مهم‌تر که زمین دارای علیّت و انرژی حیاتی است. علوم بومی مانند دیگر گرایش‌های علوم انسانی امروز، تشخیص می‌دهند که هدفشان این است که طبیعت را اما با رویکردی محترمانه و احساس مسئولیت در قبال سرنوشت متقابل تابع انسان کنند^۵. بنابراین، اکولوژی‌ای که توسط دانش اکولوژیک سنتی ترویج می‌شود ماهیت خویشاوندمحوری دارد، یعنی در مرکز آن ایده خویشاوندی، پیوندهای قوی، وابستگی‌های متقابل و ادغام همگرایی فرایندهای حیاتی، هم‌فیزیکی و هم معنوی قرار دارد^۶.

۱. گیاه-انسان: پلی بین قلمرو گیاهی و حیوانی است که می‌تواند با گیاهان (یا حداقل آنها را در سطح همدلانه درک کند) و مردم به طور یکسان صحبت کند. خرد آنها می‌تواند عمیق و بیگانه باشد، زیرا از دیدگاه گیاهی به جای حیوانی (چه رسد به انسان) ناشی می‌شود. از نظر بیولوژیکی، آن‌ها یا گیاهی متحرک هستند یا فردی با بسیاری از ویژگی‌های گیاهی. مثلاً آنها ممکن است بتوانند غذای خود را فتوسنتز کنند، آب را از پاهای خود بنوشند و حتی اندام‌های بریده شده خود را دوباره رشد دهند.

2. Animal-person
3. Human person
4. Local places

۵. رجوع کنید به: رابرت دلبیو پریسل، «باستان‌شناسی بومی و پرسش علم»، بررسی باستان‌شناسی از کمبریج، جلد ۲۷، شماره ۱ (۲۰۱۲)، ۱۳۱.

۶. رجوع کنید به: انریکه سالمون، «اکولوژی هم‌محور: ادراکات بومی از رابطه طبیعت انسانی». کاربردهای زیست محیطی، جلد ۱۰، نه ۵ (۲۰۰۰)، ۱۳۲۸.

پیروتی و وایلدکت که در بالا به نقل قول آنها اشاره شد، تصریح می‌کنند:

ما دانش اکولوژیک سنتی را بنیانی عقلانی برای یک نظریه و عمل بومی در سیاست و اخلاق می‌دانیم که با تمرکز بر مکان‌های طبیعی و ارتباط با جهان طبیعی که می‌تواند نوعی اخلاق حفاظت از طبیعت را برای کسانی که از اصول آن پیروی می‌کنند، ایجاد کند. دانش اکولوژیک سنتی که بر اساس مشاهدات تجربی ناشی از مشاهده صبورانه جهان طبیعی و الگوهای آن است ذاتاً چندمیان‌رشته‌ای^۱ است زیرا انسان و غیرانسان را به هم پیوند می‌دهد و نه تنها مبنای مفاهیم بومی طبیعت بلکه مبنای مفاهیم سیاست و اخلاق نیز می‌باشد. بنابراین در اندیشه بومی هیچ مرز مشخصی میان فلسفه، تاریخ، جامعه‌شناسی، زیست‌شناسی و انسان‌شناسی وجود ندارد (Pierotti and Wildcat, 2000).

نویسندگان سپس تأکید می‌کنند دانش اکولوژیک سنتی مخالف ایده‌های رمانتیک، که طبیعت را وحشی نجیب می‌داند و ایده نزدیکی به طبیعت است، ایده‌هایی که توسط فلسفه غرب ساخته شد و بعداً توسط علاقه‌مندان به حفاظت از محیط‌زیست به کار رفت. برنامه‌ای که در جهت منافع انسان اجرا شد. دانش اکولوژیک سنتی تأکید می‌کند که هم طبیعت و هم موجودات غیرانسان دلایل خاص خود را برای وجود دارند که کاملاً مستقل از اهداف انسانی است و این استقلال باید محترم شمرده شود. شایان ذکر است دانش اکولوژیک سنتی مبتنی بر تجربه (تجربه مکان) است و ایده‌های سیاست و اخلاق را که در آن موجودات غیرانسان به عنوان سوژه‌های مستقل هستند را دوباره ارزیابی می‌کند. همچنین درک جدیدی از شخصیت‌گرایی^۲ را ارتقاء می‌دهد که به موجب آن موجودات مختلف غیرانسانی شخصیت پیدا می‌کنند؛ به عنوان مثال، گیاه-انسان، سنگ-انسان^۳. همچنین باید توجه داشت که در تعریف ارائه‌شده توسط محققان جوامع بومی، دانش سنتی ایستا نیست بلکه پویا و در معرض تغییر است. علاوه بر این، تفاوت اساسی بین دانش اکولوژیک سنتی و دانش بومی^۴ اغلب در آنجایی مورد تأکید قرار می‌گیرد که تعریف «بومی» در تقابل با فرهنگ جهانی شده به کار رود و مترادف با دانش سنتی^۵ در نظر گرفته شود. دانش اکولوژیک سنتی بیشتر بر جنبه‌های اکولوژیک دانش سنتی (بومی) متمرکز است و با این اعتقاد گره خورده است که مشکلات اکولوژیک محلی بدون دانش

1. Multidisciplinary

2. Personalism

۳. گراهام هاروی معتقد است که آنیمسم (جاندار گرایی) جدید نوعی شخصی‌گرایی است. ر. ک: هاروی، آنیمسم، ۲۲ به بعد.

4. Aboriginal knowledge

5. Traditional knowledge

اکولوژیک سنتی قابل حل نیست. آنچه در اینجا مهم است ایجاد دانشی جامع از رشد پایدار و موضوع مدیریت منابع طبیعی و مبتنی بر نیازها و انتظارات یک جامعه (مدیریت مبتنی بر جامعه) است. این شامل ترویج مدیریت به اصطلاح تطبیقی^۱ است که جنبه عملی دانش اکولوژیک سنتی را با تکیه بر این اعتقاد که طبیعت را نمی‌توان کنترل کرد و توسعه آن را نیز نمی‌توان پیش‌بینی کرد آشکار می‌کند. از این رو باید با چرخه‌های طبیعی بازآفرینی تناسب داشته باشد و استفاده انسان از محیط‌زیست را با این چرخه‌ها هماهنگ کند (Dudgeon and Berkes, 2003).^۲

این مسئله میزان سازگاری دانش اکولوژیک سنتی و دانش بومی را با علم غربی مطرح می‌کند و «آیا دانشگاه می‌تواند مکانی برای شناختی متفاوت- معرفت‌شناسی‌های متفاوت و دانش‌های متفاوت باشد و چگونه؟» (Coleman et al., 2012). در پساانسان‌گرایی و هستی‌شناسی‌های رابطه‌ای، آن‌ها (دانش‌های بومی و علم غربی) معمولاً یک علم تلقی می‌شوند. مقالات با مشارکت دانشمندان و بومیان نوشته می‌شوند. این تجربه‌های جالب، راه‌های کسب دانش و جنبه‌های آن که توسط علم غربی جابجا شده است و به عقلانیت خاصی اشاره دارد، را ارائه می‌کند. از جمله این، تجربه‌ها تجربه رابطه دانشی شهودی مبتنی بر تمرین و علمی مبتنی بر روش‌های مشاهده کنترل‌شده، آزمایش‌ها و استدلال‌های منطقی است (Watson and Huntington, 2008). این یکی از ویژگی‌های مهم دانش اکولوژیک سنتی است که با تمرین شروع می‌شود و بر تجربه تکیه می‌کند. ممکن است همین دانش، الگوی مورد نیاز دانشی را تشکیل دهد که ماهیتی میان‌رشته‌ای داشته و میان معنویت و مادیت ارتباط برقرار می‌کند، و مبتنی بر خویشاوندی مشترک و میراث و اجداد مشترک است و بر آن اصل ارتباط و اخلاق احترام به همه موجودات زنده حاکم است. علاوه بر این، دانش‌های بومی ارزش بقای قوی دارند، در واقع «دانش‌هایی درباره چگونگی بقا» هستند.^۳

1. Adaptive management

۲. رجوع کنید به: گرگوری کاجته، علوم بومی: قوانین طبیعی و وابستگی متقابل (سانتافه، نیومکزیکو: روشن ناشران نور، ۲۰۰۰).
۳. «دانش‌های مختلف و علوم انسانی بومی»، ۱۴۵، ۱۵۷. ماری باتیست که سال‌ها بر روی دانش‌های بومی و روابط آن‌ها با دانشگاه کار می‌کند، ادعا می‌کند که: «اما دانش بومی و رساندن آن به علوم انسانی بومی راه دیگری برای ماست تا واقعاً قادر باشد سیستم‌های دانش اروپامحور را به‌عنوان نادیده‌انگیز، به‌عنوان مصلحت‌انگیز، به‌عنوان کاهش‌دهنده سایرین به طرق مختلف نشان دهد. و این راهی است که ما بتوانیم با آنها صحبت کنیم، تا در مورد آن آگاهی ایجاد کنیم و تشخیص دهیم که این آگاهی از سنت‌های فلسفی که آنها، سقراط و همه آن مردم، به آن وابسته هستند، واقعاً با نسل امروز صحبت نمی‌کند. افرادی که در یک مکان خاص در یک محیط خاص زندگی می‌کنند، سعی می‌کنند با آبی که دارند زنده بمانند، سعی می‌کنند در زمینی که دارند زنده بمانند. و اینها انواع مسائل بقا هستند که همیشه بخشی از زندگی مردم بومی در محل بوده است و چگونگی

در این زمینه می‌توانم ادعا کنم باستان‌شناسی این ظرفیت را دارد که به عنوان یک رشته علمی ارتباطی نقش مهمی در گفت‌وگوهای معرفت‌شناختی و نیز در فرایند اتصال و پیوند نوع غربی علوم انسانی و علوم اجتماعی و همچنین علوم زیستی^۱ با دانش‌های بومی (و راه‌های شناخت) داشته باشد. باستان‌شناسی در حالی که با مشکل میراث و گذشته‌های معاصر و به انواع مختلف مفاهیم مقدس سروکار دارد پیش از این به مکانی برای استعمارزدایی از ذهن (با عبارت Ngugi wa Thiong'o) و دانشی رهایی بخش تبدیل شده است. حتی می‌توانم بگویم که باستان‌شناسی یک باستان‌شناسی بومی است و غیر از این نیست (به‌عنوان یک حوزه مهم دانش درون مجموعه‌ای از دانش‌های فراگیر و جامع گذشته). با این حال، مایلم تأکید کنم که در این مقاله، بومی‌ها موجودات مختلفی هستند که روی زمین زندگی می‌کنند (زمین‌زاده^۲ هستند و فقط برخی از آنها انسانند) که از طریق خویشاوندی خاصی بر اساس یک جوهر مشترک کربنی به هم متصل شده‌اند (اشکال حیات مبتنی بر کربن). {اما} در مقابل، غیربومی‌ها هستند که در جایی دیگر زندگی می‌کنند و طبق گفته‌ی اخترزیست‌شناسان زندگی آنها بر پایه کربن نیست^۳.

در این زمینه، تفکر در مورد باستان‌شناسی بومی به عنوان یک پلتفرم برای بازنگری در مورد این که باستان‌شناسی در آینده چگونه به عنوان دانش گذشته درک خواهد شد را پیشنهاد می‌کنم (البته می‌دانم که باستان‌شناسی‌های بومی متفاوت و نیز تعاریف مختلفی از این رشته وجود دارد). بنابراین، باستان‌شناسی بومی یک باستان‌شناسی «با، برای و توسط» مردم بومی نخواهد بود، بلکه «باستان‌شناسی اجتماعات چندگونه‌ای^۴» خواهد بود که به سمت آینده جمعی (چندگونه‌ها) و اشکال زندگی مبتنی بر کربن پیش خواهد رفت.

می‌توان از مردم بومی چیزهای بیشتری در مورد چگونگی انجام این کار به طور پایدار آموخت و به گونه‌ای انجام داد که روابط با یکدیگر تبدیل شود. بنیان یک فرهنگ، به جای اقتصاد، پول درآوردن و داشتن دلار مقتدر تصمیم می‌گیرد که چگونه کارها را انجام دهیم، و غیره. بنابراین نوع بسیار متفاوتی از انسانیت وجود دارد که از تقابل ما با یک انسانیت اروپایی محور با یک انسان بومی به وجود می‌آید تا واقعاً بگوئیم که ما می‌توانیم خیلی بیشتر یاد بگیریم. همان، ۱۵۷-۱۵۸.

۱. باستان‌شناسی قبلاً به‌عنوان رشته‌ای پل ارتباطی بین علوم اجتماعی و علوم طبیعی دیده می‌شود: دانیکا پریخ و کتی هال، مقدمه‌های بر موضوعی با عنوان «علم و سوابق مواد» از مرور باستان‌شناسی از کمبریج، جلد ۲۷، شماره ۱ (۲۰۱۲).

۲. Being earth-born.

۳. بنابراین، من در اینجا از یک دیدگاه جهانی استفاده نمی‌کنم، بلکه یک دیدگاه سیاره‌ای. من می‌خواهم تأکید کنم که با جهانی شدن اصطلاح «بومی»، قصد سیاسی‌زدایی از مسائل گذشته و فعلی مربوط به مبارزات جوامع بومی برای سرزمین، حقوق و اجدادشان را ندارم. اما من یک چشم‌انداز آینده‌گرا را پیشنهاد می‌کنم که دانش ما در مورد گذشته چگونه ممکن است به نظر برسد.

4. Multispecies community archaeology

بیاپید تصور کنیم که تعریف زیر از باستان‌شناسی بومی یک تعریف مرجع برای تفکر در مورد باستان‌شناسی به معنای عام باشد. {در این صورت} باستان‌شناسی بومی عبارت است از: بیانی از تئوری و عمل باستان‌شناسی که با ارزش‌ها، دانش، تمرین، اخلاق و حساسیت‌های بومی از طریق پروژه‌های مشارکتی که یا اصالتاً اجتماعی است یا معطوف به اجتماع است و با دیدگاه‌های انتقادی مرتبط، تلافی می‌کند (Nicholas, 2008).

به این ترتیب، باستان‌شناسی بومی نه تنها یک گفتمان انتقادی و یک تخصص عاری از استعمار^۱ است، بلکه محلی برای تحقیقات معرفت‌شناسی متقاطع^۲ و حمایت از شیوه‌های جایگزین تفکر در مورد تاریخ وراثت، روابط بین انسان و غیرانسان، مادیت، محیط‌زیست، عمل‌گرایی، بومی‌گرایی مکان‌ها (و اماکن مذهبی)، سنت و غیره نیز می‌باشد.

در واقع، دانش‌های بومی و راه‌های شناخت احتمالاً جالب‌ترین اما دشوارترین چالش‌ها را برای علوم انسانی و اجتماعی ایجاد می‌کنند. من فکر می‌کنم که اگر دانشگاه بخواهد جامع باشد، باید پیش‌فرض‌های ما را در مورد دانش‌سازی، تألیف و تأیید دانش تغییر دهد اما جالب اینجاست که - البته به نظر من در واقع مشکلات واقعی اندکی در رابطه میان دانش بومی و علوم زیستی وجود دارد. آخرین اکتشافات در زمینه علوم اعصاب، ایده‌های بومی خاصی را در مورد گیاهان تأیید می‌کند. به عنوان مثال نورویبولوژی گیاهی^۳ اجازه می‌دهد تا دیدگاه سنتی منفعل و غیرحساس بودن گیاهان به چالش کشیده شود. متیو هال^۴ در کتاب «گیاهان به عنوان اشخاص. گیاه‌شناسی فلسفی» (۲۰۱۱)، می‌نویسد:

گیاهان و انسان‌ها در یک واقعیت هستی‌شناختی بنیادین به عنوان موجوداتی ادراکی، آگاه، مستقل، خودمختار و هوشمند، با هم اشتراک دارند. گیاهان مانند سایر موجودات زنده، به‌طور فعال زندگی می‌کنند و به دنبال شکوفایی هستند و در نتیجه تعامل با محیط، خود را سازمان‌دهی و ایجاد می‌کنند (...). قسمت‌های پایانی این تحقیق با استفاده از فرهنگ‌های انیمیستی و شواهد معاصر در علوم گیاهی، از گیاهان به‌عنوان اشخاصی غیرانسانی که شایسته احترام هستند بحث می‌کند (Hall, 2011).

1. Decolonizing discipline
2. Cross-epistemological research
3. Plant neurobiology
4. Matthew Hall

علوم انسانی اکولوژیک هم بخشی از یک پیکربندی مجدد و متمایز در نظریه علوم اجتماعی و علوم انسانی است و هم با آن تناسب دارد که به عنوان مثال، مدل عمودی دانش جایگزین مدل افقی خواهد شد؛ مدلی که در آن اهمیت هستی‌شناسی‌های سطح و رویکردهای رابطه‌ای به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌یابد.^۱ می‌توان گفت علوم انسانی اجتماعی معاصر بر موضوع روابط متقابل تمرکز دارد و در میان عوامل متعددی که بر این تمرکز مجدد تأثیر دارد این عقیده جالب است که «هر چیز به چیز دیگری متصل است» که هم دانش اکولوژیک سنتی و هم فیزیک کوانتومی بر آن اتفاق نظر دارند، و اتفاقاً ما مفهوم درهم‌تنیدگی که در علوم انسانی امروزی و همچنین در زیست‌شناسی بسیار محبوب است را مدیون این باور هستیم. در این جا لازم است به اصل ارگانیزم اشاره کنیم که می‌گوید: «این سیستمی است که تغییر یا حذف هر عنصر سایر عناصر را تغییر می‌دهد یا حتی ممکن است کل سیستم را نابود کند».^۲ با این حال، همان‌طور که پیروتی و وایلدکت در بالا نقل کردند، در اینجا باید با تمام قدرت تأکید کنیم که «این فقط یک موعظه یا یک کلیشه رومانیتیک نیست، بلکه درک این موضوع است که هیچ موجودی به تنهایی نمی‌تواند بدون شبکه‌ای از اشکال دیگر حیات که او را احاطه کرده و وجودش را ممکن می‌سازند؛ وجود داشته باشد».^۳

در چارچوب چنین استدلالی، استعاره هر می‌چشم‌اندازی از واقعیت جای خود را به استعاره روابط پیچیده، شبکه‌ها، مجموعه‌ها، جمع‌ها، خویشاوندی‌ها، گروه‌ها و اجتماعات داده است. موضوع سوژه و ابژه در برابر مسئله روابط میان آنها، پیوندها و وابستگی‌ها (رابطه‌گرایی) و این که خود اشیا رابطه‌ای می‌شوند، در درجه دوم اهمیت قرار می‌گیرند.

۱. به عنوان مثال از چنین رویکردهای رابطه‌ای (و هستی‌شناسی‌های سطح) می‌توان نظریه شبکه کنشگر برونو لاتور و نظریه اجتماعی جدید توسط مانوئل دلندی (نظریه مجموعه‌ای) و اخیراً نیز توسط پروژه باستان‌شناسی رابطه‌ای توسط ایان هودر، را نام برد. هاروی آتیمیس جدید را نیز در مقوله معرفت‌شناسی رابطه‌ای گنجانده است. رجوع کنید به: برونو لاتور، مونتاژ مجدد اجتماعی. مانوئل دلندا، فلسفه جدید جامعه. تئوری مجموعه و مجتمع اجتماعی (لندن: Continuum, 2006). ایان هودر، درهم‌تنیده. باستان‌شناسی روابط بین انسان‌ها و اشیا (مالدن، MA: Wiley-Blackwell, 2012).

۲. Pepper, World Hypotheses, 300.

۳. پیروتی، وایلدکت، دانش بوم شناختی سنتی، ۱۳۳۶. سخنان توماس کوهن در این بخش بسیار حائز اهمیت می‌باشد: «دریافت یک پارادایم جدید اغلب مستلزم بازتعریف علم مربوطه است. برخی از مشکلات قدیمی ممکن است به علم دیگری منتقل شوند یا کاملاً «غیرعلمی» اعلام شوند. موارد دیگری که قبلاً وجود نداشتند یا پیش پا افتاده بودند، ممکن است با یک الگوی جدید به کهن الگوهای دستاوردهای علمی مهم تبدیل شوند. (...) سنت علمی عادی که از یک انقلاب علمی پدید می‌آید نه تنها ناسازگار است، بلکه اغلب در واقع با آنچه قبلاً پیش رفته است، قابل مقایسه نیست. توماس اس. کوهن، ساختار انقلاب‌های علمی (شیکاگو: دانشگاه شیکاگو، ۱۹۷۰، [دانشنامه بین‌المللی علوم متحد، جلد ۲، شماره ۲]، ۱۰۳.

ممکن است به نظر برسد اکولوژی، که در قرن نوزدهم به‌عنوان زیرشاخه‌ای از زیست‌شناسی، شکل گرفت در حال حاضر همان نقشی را ایفا می‌کند که انسان‌شناسی فرهنگی در زمان سلطه گرایش‌های پست مدرنیستی به عهده داشت یعنی: تعیین زمینه‌ها و موضوعات تحقیق برای علوم انسانی ارائه مقوله‌های تحلیلی و همچنین فهم فرهنگ. با این حال، من فکر می‌کنم که ما فقط با «اکولوژیک کردن علوم انسانی»^۱ سروکار نداریم. تحقیقات انجام‌شده در مورد علوم انسانی و اجتماعی معاصر^۲ این فرض را امکان‌پذیر می‌کند که پدیده‌هایی که در اینجا توصیف شد، اگرچه در حال حاضر ویژگی‌های گرایش‌ها و رویکردهای آوانگارد، را پیدا کرده‌اند، ممکن است نه تنها نشانه‌ای از تغییرات بیشتر بلکه یک تحوّل باشند. در مورد این موضوع من تنها کسی نیستم که معتقد است که ما در آستانه یک انقلاب واقعی هستیم که توسط فرایندهای در حال وقوع در جهان (مرتبط با تغییرات اقلیمی و تخریب محیط زیست و همچنین تغییرات فرهنگی-سیاسی) ایجاد شده است؛ این فرایندها دگرگونی‌هایی را که در دانشگاه اتفاق می‌افتد افزایش می‌دهند، اما بیشتر موجب برانگیخته شدن اکتشافات در علوم زیستی به‌ویژه در زیست‌شناسی مولکولی، شناخت‌گرایی، و علوم اعصاب خواهند شد.^۳

پیشینه انسان‌گرایی زیستی در علوم انسانی اکولوژیک

رؤیاهای بسیاری از محققان در مورد تولید دانشی که علوم انسانی را با علوم زیستی^۴ پیوند دهد و دانشی که بتوان آن را به عنوان علوم انسانی زیستی^۵ تعریف کرد، به واقعیت تبدیل

1. Ecologizing of the humanities

۲. نگاه کنید به: مقاله من: "Wiedza o przeszłości – perspektywy na przyszłość" (شناخت گذشته - چشم اندازهای آینده، به زبان لهستانی)، *Kwartalnik Historyczny*، جلد. CXX، نه. ۲ (۲۰۱۳): ۲۲۱-۲۷۴. در این متن نتایجی را ارائه کردم که وضعیت علوم انسانی و اجتماعی امروزی را بر اساس پرس و جو نشان می‌دهد، که شامل حدود ۱۲۰۰ شماره از ۳۰۰ مجله به نمایندگی از رشته‌های مختلف علوم انسانی و اجتماعی است که در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۲ منتشر شده است.
۳. دوریس باخمن مدیک نیز با توجه به چرخش‌های پژوهشی معاصر در علوم انسانی به این نتیجه می‌رسد. او اعلام انقلابی را در مقیاس انقلاب کوپرنیک در چرخش عصبی زیستی می‌بیند. دوریس باخمن مدیک، چرخش‌های فرهنگی؛ جهت‌گیری‌های جدید در مطالعه فرهنگ، ترجمه. توسط Adam Blauhut (برلین/بوستون: De Gruyter، 2016).
۴. شایان ذکر است در اینجا C.P. ایده اسنو در اواخر دهه ۱۹۵۰ درباره «دو فرهنگ»، یعنی علوم انسانی و علوم، که نمی‌توانند زبان مشترک پیدا کنند. C.P. اسنو، دو فرهنگ (لندن: انتشارات دانشگاه کمبریج، ۱۹۵۹)؛ ادوارد او. ویلسون در کتاب اواخر دهه ۱۹۹۰ خود به نام *Consilience: The Unity of Knowledge* (نیویورک: ۱۹۹۸) خواستار اتحاد دو فرهنگ شد.
۵. اصطلاح علوم انسانی زیستی توسط کارول استوتز و پل ای. گریفیث در مقاله «زیست‌شناسی: بازاندیشی در رابطه بین علوم زیستی، فلسفه، و تاریخ علم و جامعه»، فصلنامه زیست‌شناسی، جلد. ۸۳، شماره ۱ (۲۰۰۸): ۳۷-۴۵. نویسندگان آن را به عنوان «نگاهی به روابط بین علوم انسانی (به ویژه فلسفه و تاریخ علم)، زیست‌شناسی و جامعه تعریف می‌کنند. در این گزینش، علوم انسانی نه تنها اهمیت و تأثیر دانش زیستی را تفسیر می‌کند، بلکه به درک ما از خود زیست‌شناسی نیز کمک می‌کند» (ص ۳۷). بنابراین، علوم زیست انسانی استوتز و گریفیث بیانگر نقد سازنده علم است که از علوم انسانی برای درک زیست‌شناسی

شده است. این رشته مطالعاتی و مرزهای انتقادی آن که از یک سو توسط علوم اعصاب و از سوی دیگر توسط دانش‌های سنتی مشخص شده توسط محققانی که نماینده فرهنگ‌های بومی در آکادمی‌های آمریکا، استرالیا و کانادا هستند معرفی شده است. این «ترکیب انفجاری» باعث ایجاد رویکردهای آوانگارد مختلفی می‌شود که می‌توان آن را به عنوان نظریه چندگونگی در علوم انسانی و اجتماعی^۱ تعریف کرد.

اکتشافات علوم اعصاب و همچنین پیشرفت در تحقیقات مغز (اخیراً صحبت‌هایی در مورد «انقلاب علم اعصاب» و اعلام ظهور «عصر اعصاب محور»^۲) (Littlefield and Johnson, 2012; Becker, 2010; Dunagan, 2010) و همچنین تحقیقات گیاه‌شناسی (عصب‌شناسی گیاهان)، به نحو پرایماتولوژی^۳ و همچنین تحقیقات گیاه‌شناسی (عصب‌شناسی گیاهان)، به نحو قابل توجهی ایده سنتی ماهیت انسان و روابط بین انسان و غیرانسان و گیاهان را زیر سؤال برده است. از سوی دیگر، زیست‌شناسی مولکولی، که با تأثیر خواص مولکولی (به‌ویژه پروتئین‌ها و اسیدهای نوکلئیک) بر عملکرد موجودات زنده سر و کار دارد، حتی هنگام بحث در مورد فردیت و هویت (زیستی فرهنگی) مایل به استفاده از رویکرد سطح مولکولی است.

اکتشافات حاصل از تحقیق بر روی میکروبیوم انسان، که توسط قارچ‌ها، باکتری‌ها و ویروس‌هایی که در ارگانیسم زندگی می‌کنند به وجود آمده است به ما این امکان را می‌دهد که بدن انسان را در یک اکوسیستم خاص و انسان را به عنوان مجموعه‌ای از انسان و عناصر غیرانسانی ببینیم. امروز این برای تعریفی دوباره از درک انسان و جایگاه او در جهان و نیز بدن و زندگی او ضروری است (Turnbaugh et al., 2007). همانطور که نویسندگان

استفاده می‌کند. در ملاحظات خود، ضمن استفاده از اصطلاح علوم زیستی انسانی، رویکرد متفاوتی را برای این دیدگاه پژوهشی پیشنهاد می‌کنم. بحث من در مورد درک ناقص پدیده‌هایی است که برای دانش معاصر تا حدی توسط علوم انسانی و تا حدی توسط علوم ارائه شده است (مسائل هویتی، تفکرات مربوط به تفاوت‌ها و روابط بین‌گونه‌ها، زیست سیاسی، تحقیقات محیطی، فضا، زمان و غیره) و من از ماهیت مکمل این دو حوزه دفاع می‌کنم. دیدگاه آموزشی آینده شامل مطالعات (کارشناسی ارشد و دکترا) با ترکیب علوم انسانی و علوم است. نمونه‌هایی از رشته‌های جدید زیست‌انسان‌گرایانه عبارتند از زیبایی‌شناسی عصبی، تاریخ نوروهای هنر، انسان‌شناسی عصبی، و نورتولوژی که نیازمند مطالعات تاریخ هنر، انسان‌شناسی، الهیات و همچنین شناخت‌گرایی هستند.

1. Multispieces theory of the humanities and social sciences

۲. همچنین ببینید: روت دنخاوازا و ماتياس بوس، «علم اعصاب فرهنگی چقدر فرهنگی است؟» برخی از نظرات در مورد یک پارادایم تحقیقاتی در حال ظهور، BioSocieties، جلد ۷، نه ۴ (۲۰۱۲): ۴۳۳-۴۵۸.

۳. علم مطالعه و تحقیق در مورد پرمات‌ها، یعنی گروهی از پستانداران که شامل میمون‌ها و انسان‌ها هستند. م.

مانیفست «انسان شناسی میکروب‌ها»^۱ اظهار می‌دارند «مطالعات میکروبیوم انسان به ما کمک می‌کند تا احساس هویت شخصی خود را رشد دهیم. ما خود را یک «ابر ارگانیسم»^۲ می‌دانیم که از سلول‌ها و ژن‌های میکروبی و انسانی، تشکیل شده که تعداد عناصر میکروبی آن بسیار بیشتر از تعداد عناصر انسانی (هوموساپینس)^۳ است (Benzra et al., 2012)». در همین راستا، نویسندگان مقاله «نگاهی همزیست به زندگی: ما هرگز یک فرد نبوده‌ایم»^۴ ادعا می‌کنند:

همه تمامی تصوّرات کلاسیک از فردیت [بیولوژیکی] با شواهدی از همزیستی شایع^۵ زیر سؤال رفته است. (...) این که تخمین زده می‌شود ۹۰ درصد از سلول‌هایی که بدن ما را تشکیل می‌دهند باکتری هستند (...) هر نوع درک آناتومیک از هویت فرد بودن را تکذیب می‌کند. (...) نه انسان و نه هیچ موجود دیگری را نمی‌توان با معیارهای آناتومیک به عنوان یک فرد در نظر گرفت. برای درک این پیچیدگی، اصطلاح آناتومیک «هالوبایونت»^۶ ارگانیسم یکپارچه‌ای متشکل از عناصر میزبان و جمعیت‌های پایداری از همزیست‌ها را توصیف می‌کند (...). ارگانیسم‌ها از نظر آناتومی، فیزیولوژی، رشد، ژنتیک و ایمونولوژی دارای کمپلکس‌های چند ژنومی و چندگونه‌ای هستند. آیا ممکن است ارگانیسم‌ها به عنوان مجموعه‌های چند ژنومی انتخاب شوند؟ در مبارزه زندگی، آیا گروه چندگونه‌ای قوی‌تر است و نه یک فرد از یک گونه در آن گروه؟ (...) همانطور که لوئیس توماس درباره خود^۷ و همزیستی می‌گوید: وقتی به این موضوع فکر می‌کنید می‌بینید واقعاً شگفت‌انگیز است. تمام تصور ارزشمندی که هر کس از خود دارد- خود شگفت‌انگیز، قدیمی و با اراده و عمل آزاد، مختار و مستقل و جزیره‌ای تنها- تبدیل به یک افسانه می‌شود» (Gilbert et al., 2012).

در این سطح مولکولی است که معلوم می‌شود که حیوان-انسان یک هیبرید چندگونه‌ای و یک فرا اجتماع است که تحت فرایند مستمر تبدیل و تکامل همزمان همزیستی است. سطح گفتمان زیست-میکروب-عصبی نشان می‌دهد که مردم، گیاهان و حیوانات آنچنان که گفتمان علوم انسانی-فرهنگی می‌خواهد نشان دهد (و یا می‌خواهد اثبات کند) اساساً

1. Anthropology of Microbes
2. Supraorganism
3. Homo sapiens
4. A Symbiotic View of Life: We Have Never Been Individuals
5. All-pervading symbiosis
6. Holobiont
7. Self

متفاوت نیستند. دانا هاراوی^۱ با تعبیری از برونولاتور^۲ می‌گوید که «ما هرگز انسان نبوده‌ایم»^۳ و - همانطور که زیست‌شناسانی که در بالا نام آنها ذکر شد ادعا می‌کنند - ما هرگز آن‌گونه که دیدگاه انسان‌محوری و میهن‌پرستان افراطی می‌خواهند، فرد نبوده‌ایم.

در این زمینه، تحقیقات به ویژه در مورد گیاهان جالب است. همانطور که دانشمندان نورویبولوژی گیاهان که به سرعت در حال توسعه است ادعا می‌کنند، گیاهان می‌توانند از بین روش‌های مختلف، رفتار خود را انتخاب کنند. آن‌ها می‌توانند به استرسی مانند کمبود آب واکنش نشان دهند و حتی احساس عدم همزمانی^۴ کنند و نیز می‌توانند بین خود و دیگران تمایز قائل شوند. گیاهان موجوداتی خودمختار هستند (توجه داشته باشیم که مفهوم خودمختار صرفاً در رابطه با انسان به کار رفته است) و زندگی آنها ارزش ذاتی دارد^۵. علاقه به گیاهان که از طریق پروژه‌های مختلف علوم زیستی، پیش‌تر رفته است، منجر به پیدایش رشته‌ای با عنوان جامعه‌شناسی قارچ‌ها^۶ (Tsing, 2021) شده است، که الهام‌بخش محققانی است که سعی می‌کنند با تحقیق در مورد اصول عملکرد میسلیموم، اصول همزیستی اجتماعی را در نظر بگیرند.

اکتشافات در زمینه زیست‌شناسی مصنوعی نقش مهمی در ایجاد تغییراتی که در علوم انسانی رخ می‌دهد، ایفا کرده است. این حوزه که در نتیجه ترکیب علوم زیستی (عمدتاً زیست‌شناسی مولکولی) با مهندسی و ریاضیات به وجود آمده و به عنوان آینده بیوتکنولوژی تلقی می‌شود، امکان ایجاد اشکال جدید زندگی و اصلاح انواع موجودات را به وجود آورده است. در سال ۲۰۰۱ طرح کلی ژنوم انسان و توسعه سریع زیست‌شناسی مصنوعی منتشر شد، که در سال‌های اخیر، امکانات بیشتری را برای دستکاری DNA فراهم آورده است. در سال ۲۰۱۰ متخصص ژنتیک، به نام کریگ ونتر^۷ آمریکایی، که قبلاً ژنوم

1. Donna Haraway

2. Bruno Latour

۳. نگاه کنید به: نیکلاس گان، «وقتی هرگز انسان نبوده‌ایم، چه باید کرد؟»: مصاحبه با دونا هاراوی»، نظریه، فرهنگ و جامعه، جلد. ۲۳، شماره ۷-۸ (۲۰۰۶): ۱۳۵-۱۵۸. «ما هرگز انسان نبوده‌ایم» که عنوان قسمت اول کتاب هاراوی، وقتی گونه‌ها با هم ملاقات می‌کنند (مینیاپولیس: انتشارات دانشگاه مینه‌سوتا، ۲۰۰۸) است.

4. Jet lag

۵. کمیته اخلاق فدرال در بیوتکنولوژی غیرانسانی [ECNH]، کرامت موجودات زنده با توجه به گیاهان. ملاحظات اخلاقی گیاهان به خاطر خودشان، ۲۰۰۸. ر.ک. همچنین: تالار، گیاهان به عنوان اشخاص.

6. Sociology of mushrooms

7. Craig Venter

انسان را رمزگشایی کرده بود، اولین باکتری مصنوعی را ایجاد کرد و آن را Synthia نامید. ایجاد یک سلول خودتقسیم‌شونده^۱، پیشرفت عظیمی در مهندسی ژنتیک و راه‌گشایی برای ایجاد حیات مصنوعی تلقی می‌شود و در اکتشافات بعدی نه تنها در پزشکی، بلکه در صنعت نیز تغییراتی انقلابی ایجاد خواهد کرد. آن‌ها همچنین با تعریفی دوباره از درک زندگی، علوم انسانی را تغییر خواهند داد و این موضوع اما فقط در حوزه علوم انسانی قابل طرح نیست، از این رو رویکردهای تکمیلی در پیوند با علوم زیستی ضروری است.^۲

نتیجه‌گیری

اواخر دهه ۱۹۹۰، فرایندی در علوم انسانی اتفاق افتاد که اندرو پیکرینگ^۳، جامعه‌شناس علم، آن را «جابه‌جایی پسانسان‌گرایانه چارچوب‌های تفسیری ما» تعریف کرد (Pickering, 1993). می‌توان گفت این فرایند ظهور گرایش یا رویکردهای متنوعی را آشکار می‌کند که گاهی به عنوان علوم انسانی غیرانسان‌محور یا پسانسان‌محور یا پسااروپایی و گاهی هم به عنوان علوم پسانسانی یا علوم انسانی اکولوژیک و/یا زیست‌محیطی توصیف می‌شوند. اما به نظر من، ما دیگر در مورد چرخه‌ها یا روندهای آوانگارد یا در مورد افزودن "پسا" به مفاهیم و نام‌ها برای پیش‌بینی آینده (پسا انسان، پساسکولار، پسا اروپایی، پساسفیدپوست، پسا جنسیت، و غیره)، صحبت نمی‌کنیم، بلکه از تغییری آهسته در آگاهی صحبت می‌کنیم که در سال‌های اخیر توسط بسیاری مورد توجه قرار گرفته است؛ ما از تغییر در نحوه درک جهان و تلاش‌های مرتبط با آن که در دانشگاه‌ها انجام شده و همچنین برای ارائه یک نظریه متفاوت از دانش و ایجاد یک متا زبان جدید سخن می‌گوییم. چنین دانشی دگرگون‌کننده، از قید و بند رهاکننده و رؤیایی است. علوم انسانی امروزی بخشی از

1. Self-dividing cell

۲. مجله ارزش‌های زیست‌محیطی، جلد ۲۱، شماره ۱ (۲۰۱۲) شماره ویژه خود را به زیست‌شناسی مصنوعی اختصاص داد که در آنجا به عنوان شکلی از مهندسی حیات رادیکال (که از مهندسی ژنتیک متمایز می‌شود) توصیف شد. ماریان شارک در مقاله‌اش «زیست‌شناسی مصنوعی و تمایز بین ارگانیسم‌ها و ماشین‌ها» می‌گوید: «هدف نهایی، شروع با موجودات طبیعی و تغییر آنها نیست، بلکه مجموعه‌ای تخصصی از قطعات (ریز) ارگانیسم‌ها از بیولوژیکی عملکردی است» (ص ۲۰). این رویه یک معضل اخلاقی را در رابطه با وضعیت موجودات به این شکل ایجاد شده «ماشین‌های زنده» ایجاد می‌کند و درک روابط بین امر مصنوعی و طبیعی را پیچیده می‌کند.

3. Andrew Pickering

فرایند ایجاد دانش‌های جامع، فراگیر، یکپارچه و مکمل است که علوم انسانی و علوم طبیعی را با هم ترکیب می‌کند و روش‌های بومی شناخت را در چارچوب آن می‌گنجانند. به علاوه، رادیکال‌ترین ایده این است که فقط انسان نویسنده آن نیست. بنابراین، انتخاب علوم انسانی اکولوژیک به عنوان یک چشم‌انداز پژوهشی و چارچوب تفسیری ارجح، انتخاب یک {نوع} جهان‌بینی است که با پروژه زمینه‌ای تحول اجتماعی از جامعه صنعتی به جامعه زیست‌محیطی مرتبط است. همچنین یک ایده آموزشی است که هدف آن آموزش کسانی است که به محیط زیست و سایر اشکال وجود (موجودات) حساس هستند.

امروز علوم انسانی به کدام سمت پیش می‌رود؟ آن‌ها به سمت آرمان‌شهرهای محلی و واقع‌بین. از جمله علامت‌های این راه علوم انسانی اکولوژیک است که با محبوبیت زیادی روبروست و از ایده‌های روابط همزیستی که مبتنی بر ارتباطات وابسته دوجانبه بین جوامع انسانی و شخصیت‌های غیرانسانی است تغذیه می‌کند. در این آرمانشهرها برای تبیین روندهای تاریخی به جای استفاده از تئوری‌های تعارض نظریه‌های تعاون، همزیستی و همکاری جایگزین می‌شوند و مفهومی که تاکنون و در همه جا از تروما به عنوان اصل شکل دادن به هویت فردی و جمعی وجود داشت با مفهوم همدلی و سوژه‌ای که قادر به انطباق، احیا و بازایی است جایگزین می‌شود. کمال انسان با درجه سازگاری و همدلی سنجیده می‌شود: هر چه انسان نسبت به دیگران، چه انسان و چه غیر انسان، همدل‌تر باشد (توانایی ایجاد ارتباطات عصبی؟)، درجه کمال او بالاتر است. در این صورت این انسان همدل است که شایسته است نماینده نوع انسان باشد. شخصی باشد، انسان همدل است.

۱. به تحقیقات نخستی شناسان و متون منتشر شده در نشریات علمی و نویسندگان مشترک شامپانزه‌ها (به ویژه بونوبو، به اصطلاح شامپانزه کوتوله (Pan paniscus) مراجعه کنید. دیدن: سو ساویج رامبو، کانزی وامبا، پانانیشا وامبا، نیوتا وامبا، "خوشبختی میمون‌ها در محیط‌های اسیر: نظرات درباره، و توسط گروه خاصی از میمون‌ها". مجله علمی کاربردی رفاه حیوانات، ش. ۱۰، نه ۱ (۲۰۰۷): ۷-۱۹. بدیهی است که میمون‌ها (Panbanisha Wamba, Kanzi Wamba, Nyota Wamba) مقاله را ننوشتند، اما آنها با محقق (سو ساویج-رامباگ) ارتباط برقرار کردند و به سؤالات مربوط به نیازهای آنها پاسخ دادند. این مقاله توجه بسیاری را به خود جلب کرد، زیرا انحصار انسان به عنوان مرجع شناختی را زیر سؤال می‌برد و امکاناتی را در تألیف چند گونه‌ای و ایجاد دانش فرا گونه‌ای نشان می‌دهد. (لازم به ذکر است که چنین همکاری‌هایی نه تنها مربوط به حیوانات، بلکه ماشین‌های هوشمند نیز می‌شود) G.A. Bradshaw. زمانی که معتقد است «حفاظت از حیات وحش باید از پروژه حفاظت از گونه‌ها به پروژه عدالت اجتماعی و تعیین خودکار تبدیل شود، رویکردی رادیکال نشان می‌دهد که به موجب آن تصمیم‌گیری مرجع معرفتی نه تنها با سایر گونه‌ها به اشتراک گذاشته می‌شود، بلکه توسط گونه‌های غیر انسانی دیکته می‌شود». گی. آ. بردشاو، «یک میمون در میان بسیاری: هم‌نویسندگی و مرجع معرفتی فرا گونه‌ها»، پیکرنبدی‌ها، جلد. ۱۸ (۲۰۱۱)، ۲۸.

- Arcury, T. A., Johnson, T. P., & Scollay, S. J. (1986). Ecological worldview and environmental knowledge: The "new environmental paradigm". *The Journal of Environmental Education*, 17(4), 35-40.
- Badmington, N. (2006). Cultural studies and the posthumanities. *New cultural studies: Adventures in theory*, 260-72.
- Becker, P. (2010). The Coming of a Neurocentric Age? Neurosciences and the new biology of violence: a historian's comment. *Medicina & Storia*, 10(19-20), 101-128.
- Benezra, A., DeStefano, J., & Gordon, J. I. (2012). Anthropology of microbes. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109(17), 6378-6381.
- Berleant, A. (2016). *Aesthetics beyond the arts: New and recent essays*. Routledge.
- Braidotti, R. (2007). Feminist epistemology after postmodernism: Critiquing science, technology and globalisation. *Interdisciplinary Science Reviews*, 32(1), 65-74.
- Braidotti, R. (2009). Locating Deleuze's Eco-philosophy between Bio/Zoe-power and necropolitics. In *Deleuze and Law: Forensic Futures* (pp. 96-116). London: Palgrave Macmillan UK. 96-116.
- Callus, I., & Herbrechter, S. (2012). Introduction: Posthumanist subjectivities, or, coming after the subject.... *Subjectivity*, 5, 241-264.
- Capra, F. (1997). *The web of life: A new scientific understanding of living systems*. Anchor.
- Capra, F., Steindl-Rast, D., & Matus, T. (1991). Belonging to the Universe: Explorations on the Frontiers of Science and Spirituality.
- Coleman, D., Battiste, M., Henderson, S., Findlay, I. M., & Findlay, L. (2012). Different knowings and the Indigenous humanities. *ESC: English Studies in Canada*, 38(1), 141-159.
- Coyle, F. (2006). Posthuman geographies? Biotechnology, nature and the demise of the autonomous human subject. *Social & Cultural Geography*, 7(4), 505-523.
- Cubitt, S. (2005). EcoMedia. In *EcoMedia*. Brill.
- Descola, P. (2011). Human natures. *Quaderns de l'institut Català d'Antropologia*, (27), 11-26.
- Domańska, E. (2011). Die paradigmatische Lücke (paradigmatic gap) in den heutigen Geistes-und Sozialwissenschaften. *Jahrbuch historie*, 4(1).
- Domańska, E. (2015). Ecological humanities. *Teksty Drugie*, (1), 186-210.
- Dudgeon, R. C., & Berkes, F. (2003). Local understandings of the land: Traditional ecological knowledge and indigenous knowledge. In *Nature across cultures: Views of nature and the environment in non-Western cultures* (pp. 75-96). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Dunagan, J. F. (2010). Politics for the neurocentric age. *Journal of Futures Studies*, 15(2), 51-70.

- Eckersley, R. (1998). The death of nature and the birth of the ecological humanities. *Organization & Environment*, 11(2), 183-185.
- Fill, A., & Muhlhausler, P. (2001). *Ecolinguistics reader: Language, ecology and environment*. A&C Black.
- Foltz, R. (2003). *Islam and ecology: A bestowed trust*. Center for the Study of World Religions, Harvard Divinity School.
- Gade, A. M. (2019). *Muslim environmentalisms: Religious and social foundations*. Columbia University Press. 243-244
- Gilbert, S. F., Sapp, J., & Tauber, A. I. (2012). A symbiotic view of life: we have never been individuals. *The Quarterly review of biology*, 87(4), 325-341.
- Glavin, T. (2007). *The sixth extinction: journeys among the lost and left behind*. Macmillan.
- Hall, M. (2011). *Plants as persons: A philosophical botany*. Suny Press.
- Harvey, G. (2005). *Animism: Respecting the living world*. Columbia University Press.
- Heise, U. K. (2010). Lost dogs, last birds, and listed species: Cultures of extinction. *Configurations*, 18(1), 49-72.
- Herbrechter, S. (2013). *Posthumanism: A critical analysis*. A&C Black.
- Kirksey, S. E., & Helmreich, S. (2010). The emergence of multispecies ethnography. *Cultural anthropology*, 25(4), 545-576.
- Knickerbocker, S. (2012). *Ecopoetics: The language of nature, the nature of language*. University of Massachusetts Press.
- Latour, B. (2007). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.
- Littlefield, M. M., & Johnson, J. (2012). *The neuroscientific turn: Transdisciplinarity in the age of the brain*. University of Michigan Press.
- Mihesuah, D. A., & Wilson, A. C. (Eds.). (2004). *Indigenizing the academy: Transforming scholarship and empowering communities*. U of Nebraska Press.
- Nicholas, G. P. (2008). Native peoples and archaeology. *Encyclopedia of archaeology*, 3, 1660-1669.
- Pepper, S. C. (1942). *World hypotheses: A study in evidence* (Vol. 31). Univ of California Press.
- Pickering, A. (1993). The mangle of practice: Agency and emergence in the sociology of science. *American journal of sociology*, 99(3), 559-589.
- Pierotti, R., & Wildcat, D. (2000). Traditional ecological knowledge: the third alternative (commentary). *Ecological applications*, 10(5), 1333-1340.
- Plumwood, V. (2003). Animals and ecology: Towards a better integration.

- Richard McNeil Douglas. (2010). THE ULTIMATE PARADIGM SHIFT ENVIRONMENTALISM AS ANTITHESIS TO THE MODERN PARADIGM OF PROGRESS. *Future ethics: climate change and apocalyptic imagination*, 197.
- Rose, D. B., & Robin, L. (2004). The ecological humanities in action: An invitation. *Australian Humanities Review*, 31(2).
- Rose, D. B., Van Dooren, T., Chrulew, M., Cooke, S., Kearnes, M., & O’Gorman, E. (2012). Thinking through the environment, unsettling the humanities. *Environmental Humanities*, 1(1), 1-5.
- Rust, S., Monani, S., & Cubitt, S. (2012). *Ecocinema Theory and Practice* 2 (p. 269). Taylor & Francis.
- Sharon, T. (2012). A Cartography of the Posthuman. Humanist, Non-Humanist and Mediated Perspectives on Emerging Biotechnologies. *Krisis| Journal for Contemporary Philosophy*, 32(2), 4-19.
- Skolimowski, H. (1974). Problems of rationality in biology. *Studies in the Philosophy of Biology: Reduction and Related Problems*, 205-224.
- Sodikoff, G. M. (Ed.). (2012). *The anthropology of extinction: Essays on culture and species death*. Indiana University Press.
- Tahbaz, M. (2016). Environmental challenges in today’s Iran. *Iranian Studies*, 49(6), 943-961.
- Tsing, A. (2021). Arts of Inclusion, or How to Love a Mushroom. *Why Food Matters: Critical Debates in Food Studies*, 303.
- Turnbaugh, P. J., Ley, R. E., Hamady, M., Fraser-Liggett, C. M., Knight, R., & Gordon, J. I. (2007). The human microbiome project. *Nature*, 449(7164), 804-810.
- Watson, A., & Huntington, O. H. (2008). They’re here—I can feel them: the epistemic spaces of Indigenous and Western Knowledges. *Social & Cultural Geography*, 9(3), 257-281.
- WEISMAN, A. (2007). THE WORLD WITHOUT US ALAN.
- Wolfe, C. (2010). What is posthumanism? Minneapolis, Minn. Univ.
- Zapf, H. (2008). Kulturökologie und Literatur. *Beiträge zu einem transdisziplinären Paradigma der Literaturwissenschaft*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.

